



Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

40



Aarsskrift

1942

J. N. JEFSEN, BOGHANDEL

Telefon 341 TØNDER Storegade 5

RADIO-RASMUSSEN

ØSTERGADE 9 TELEFON 501

Køb Deres Varer hos

Johannes Petersen

Torvet - Tønder - Telf. 145

Johs. Thomsen

Kul- & Trælasthandel

Telf. 450 - Tønder - Telf. 54

HUSK „KINO“ I TØNDER

altid 1. Klasses Program

Telf. 490

Alt i moderne Ure og Optik

P. KJÆR - Urmager og Optiker

Vestergade 26 - Telefon 6

M.C. *Christiansen*

HOTEL TØNDERHUS

Danskhedens nye Borg

R. Hansen

Telef. 622

Østergades Ur- og Guldsmedeforretning

ved **A. SØRENSEN**

bedes erindret ved Indkøb og Reparationer
Spec.: FORLOVELSESRINGE. — OPTIK.
Seminariets Leverandør i over 40 Aar.

P. L. Dinsen

Brændselsforretning

Mellemgade 5 Telefon 116

TØNDER

Støt vore

Annøncører

Garderobe modtages til

kemisk Rensning og Farvning

Indleveringssted for Tøj til Vask.

Enkefru Wilkens

Østergade 50

H. Hansen

Bageri & Conditori

Østergade 24

L. Andresens Eftflg.

Indeh.: WILH. CLAUSEN

Østergade 5 - Tønder - Telf. 120

Manufaktur — Konfektion

Køb Deres Brændsel i

Winkels

Brændselsforretning

Østergade 62

Telefon 436

SEMINARIST!

Brugte Reoler, Skriveborde o. l.

faas bedst og billigst hos

MØBALLE

Skibbrogade 12

Telefon 626

M. E. Lützen

CYKLEFORRETNING

Cykler reparereres

Hurtigst - Bedst - Billigst!

Popsengade 1

Tønder

Husk

Elevforeningens Bog- og Papirhandel

De sidste Nyheder i
Kjoler, Overtøj og Lingeri
findes altid i

DAMEHUSET

Vestergade 23



Køb

Manufakturvarer

hos

Ehm Christensen

Storegade 12

Telefon 143

Hvis Skoene vil trække Vand,
saa gaa til **Wegner**
straks paa Stand.

Han ordner dem for dig
med Glæde,
saa aldrig mer de trækker Væde
ØSTERGADE 4

Jacob A. Bødewadts Eft.

Indehaver: F. Bødewadt

Guldsmed

Kunsthåndværk og Keramik

Hvad er en Seminarist

uden en Brandforsikring?

Danmarks billigste, 6 Øre aarlig
pr. 100 Kr. — tegnet hos

Vagn Rasmussen. S. III B.

Køb Deres Brød til Kaffen hos

Straagaard

Vestergade 38

„Gritzner“

Cykler og Symaskiner

faas kun hos

J. Langfritz

Østergade 43

Telefon 228

Støt Byens Industri



DRIK

Tønder Øl

Den Sko De søger,
finder De hos

Skotøj - Riggelsen

Skotøj for alle!

Storegade 20 — Telf. 282

Hans Matthiesen

VESTERGADE 7

anbefaler

alle Kolonialvarer

Sydfrugter

*Det største Udvalg i Dame-
og Herre-Konfektion*

faas hos

Brdr. Tygesen

Telf. 286

Tønder

Telf. 286

RADIOCENTRALEN

Torvet

Telf. 320



*Musikalier og Streng
Grammfonoplader*

Tønder Statsseminariums Elevforening



AARSSKRIFT 1942

REDIGERET AF HELGE CHRISTENSEN OG TH. SVENDSEN

Vidaen ved Midvinter.

Januar 1943.

Bundet af Isens Dække
og Snetæppet ovenpå
ligger du dødsensstille,
tusind År gamle Å!

Den, der kun Vinteren kender,
dømmer dig bastet og død,
— ved ej, at bundne Kræfter
bølger dybt i dit Skød.

Nu kun en jævnet Hærvej
for en Hr. Hvemsomhelst.
— Ved Vårbruddet vandrer dær ingen
uvedkommende frelst.

Niels Møller.



Sandhed og Ret.

Af Forstander M. BREDSORFF.

NOGEN Tid før den store Krigs Udbrud skrev et anset schweizisk Blad i Anledning af en Række, nu historiske Begivenheder, som maatte give alle smaa Stater meget at tænke paa: »Der gives bestemte, væsentlige Ting, om hvilke der hverken hos os selv eller i Udlandet maa bestaa nogensomhelst Uklarhed. En lille Stats Modstandskraft beror fra nu af udelukkende paa Samdrægtigheden af hele Folkets Vilje, under fuld demokratisk Frihed. At virkeliggøre dette frivillige Fællesskab er vort Folks historiske Opgave. Den kan kun opfyldes ved Handling, ikke ved Ord. Nu kommer det an paa den Aand, i hvilken vi ordner vore egne Sager; paa, om de økonomiske Byrder fordeles paa de Skuldre, som kan bære dem; paa, om det vil lykkes at skaffe alle Medborgere og Landsmænd taalelige Livskaar; om vi kan føre vore naturlige og uundgaaelige politiske Kampe i Samdrægtighedens Aand og for Helhedens Skyld. Om vi for Alvor tør tro, at Sandhed og Ret er over os alle. — Vi har endnu meget at lære.« —

Vi kan vel i Beskedenhed gøre disse Ord til vore — ikke mindst de sidste. Ogsaa vi lærer nu at tænke grundigt over, hvad der holder et Folk sammen og bygger en Stat til Værn om dets Liv og Fred.

»Med Lov skal Land bygges«, lyder de berømte første Ord af Jydske Lov fra 1241. »Men ingen Lov er saa god at følge som Sandheden«, føjer den til. For den staar fast, naar alt andet vakler. Men da Mennesker let bliver uenige om, hvad der er Sandhed, maa Lov og Ret træde til. »Hvor Mænd kives om Sandheden, der er det Loven, som skal vise Vejen til Ret. — Var der ikke Lov i Lande, da havde den mest, som formaar at gribe mest«.

Denne gamle folkelige Samvittighed har ytret sig nogenluunde ens i alle de nordiske Lande, hvis ældste Love hver for sig rummer lignende Tanker. Den træder os ogsaa i Møde i de Folkeeventyr og Ordsprog, hvori fjerne Forfædre har nedlagt deres Erfaring og Livskløgt. I de gode gamle Eventyr sejrer den ærlige Mand tilsidst. Ordsprogene siger, hvad Folk troede — selv om de ikke altid rettede sig derefter: »Naar Sandhed og Løgn kommer sammen, da har Løgneren tabt —«, »Sandheden skifter aldrig Farve«, »Det er bedst at blive ved Sandhed«, »Man kommer længst med Ærlighed«, »Sandhed er ingen Mand for broget«, »Den klare Sol bringer alting for en Dag«, og mange flere, lige ned til Jydens stilfærdige og solide Bekræftelse: »Det er ingen Løgn!« og Sjællændernes trohjertige Indrømmelse: »Sandt at sige —«.

* * *

Spørger man, hvad der dybest bærer et folkestyret Samfund, maa Svaret lyde: den urokkelige Tillid til, at Ret og Sandhed bestaar. uafhængig af alle Fordrejelser og Omsvøb. At hver Mand skal have sin Ret, at Retten er over os alle, at Loven er et Middel til at lade Sandheden dømme os imellem, og at den er gjort ikke for Enkeltmands, Klassers eller Grupperes Fordel, det er selve Hjerterbladet i de nordiske Landes Folkestyre. Hvor denne Tillid begynder at smuldre, er der for Alvor Fare paa Færde. Derfor er Nutidens udbredte Værdiforfalskning og Forurening af Ord og Begreber, gennem Reklame, »Information«, »Service«, Propaganda, og hvad det ellers kaldes, saa skæbnesvanger. Det er alt sammen i bedste Fald Ensidighed, ofte bevidst Fordrejelse, og hyppigt staar det i et ganske løst Forhold til Kendsgerningerne. Det gælder for dem ikke om at bevise, men om at *overbevise*.

Men naar Oplysning og Vejledning ikke længer staar i et fast og bevisligt Forhold til de Ting, hvorom der tales, men alene sigter paa at fremkalde en vis Virkning hos Offentligheden, Tilhørerne, Publikum, naar den som en Filmsreklame, en Salgsannonce eller visse Nyheder alene bringes til Torvs for den suggestive Virknings Skyld, saa er det selve Sanddruheden, det er galt med, Evnen til at sige og opfatte Sandheden. Viljen til kun at

lade sig lede af den, der langsomt undergraves. At det forholder sig saadan i den moderne merkantile og industrialiserede Civilisation, behøver næppe nogen nærmere Paavising. Og er denne Udvikling først i Gang, er Vejen ikke lang til den bekvemme Indrømmelse, at Sandhed kun er et Spørgsmaal om Hensigtsmæssighed, og at Ret udelukkende afhænger af Magt (og Penge).

Men hvad er da Sandhed for Masserne? spørger den fornroligede Iagttager, for vi lever jo i Massernes Tidsalder. Og Læreren kaster maaske et sky Blik til den Sværm af kolorerede og sværtede Tryksager af enhver Art, som hans Elever forsvinder i, naar Skoleporten lukkes bag dem, og som synes at være det endelige Maal for den med saa megen Møje tilegnede Læsefærdighed. Og han kvier sig ved at tage Spenglers Svar paa Læben, men frem maa det: »Sandhed er for de allerfleste simpelthen det, som man stadig hører og læser. Læseren ved ingenting om, hvad det er, man foretager sig med ham, og han bør heller ikke vide det. Han bør ikke vide, hvilken Rolle han spiller deri. En forfærdeligere Satire over Tankefriheden findes ikke. I gamle Dage vovede man ikke at tænke frit, nu maa man, men man kan ikke længere. Nu ønsker man kun at tænke, hvad man bør tænke, og man tror, man tænker selv. Netop det opfatter man som Frihed». Bitre Ord, men de rammer jo os alle, i hvilken Lejr vi end hører hjemme.

Det er næppe troligt, at Folkestyret kan reddes, end sigt styrkes, ved at lave nye Valgløve og Partiprogrammer. Der er kun eet Middel, at der blandt Vælgerne til enhver Tid findes det størst mulige Antal Mennesker, som kan tænke og dømme selvstændigt, som tør følge deres Samvittighed og evner at danne en Overbevisning og at følge denne. Mennesker, som tror paa Sandhed og Ret og sætter hele deres Vilje ind for at finde dem, Mennesker, som utrætteligt stræber at frigøre deres Tankeliv, saa de kan skønne frit og dømme uhildet, saavidt det er Mennesker beskaaret. Men dette forudsætter igen, at sand Oplysning og redelig Undervisning paany bringes paa Fode og til Respekt. Vor Opdragelse maa i højere Grad end nu indrettes paa, ikke at gøre Eleverne til Specialister i en Bunke forskellige Emner, men paa at bruge Specialisternes Viden og tænke selv. Opdragelsen burde ikke nøjes med

at belaste Hukommelsen med »Fakta« om alle mulige Problemer, men vække og udvikle Evnen til at trænge ind til Spørgsmaalenes Kerne, til at se det væsentlige i en Sag. Og saa lære Eleverne Ærefrygt for de evige Love, for Sandhed og Ret, som bestaar, ogsaa naar vi krænker dem.

Det er sagt før, og det er paa en Maade let sagt; men maaske det netop nu er af Vigtighed at prøve paany at tænke disse Sager igennem. Vi skal nok faa Brug for det i den Tid, der kommer, ogsaa vi Lærere og Lærerinder. For nu er vist de store Ords Tid foreløbig forbi. Nu kommer Arbejdets og Hverdagens Prøvelser og Kampe. Som han siger, den svenske Digter:

*»Ej med stora later och starka ord
skall du visa kärlek till hemmets jord.
Nej, med handen vid plogen,
och med slagan på logen,
och med tankens kraft vid ditt arbetsbord«.*



Der var engang –

Gaardejer HANS ANDERSEN, Kongsbjerg.

EN Prins var det ikke, men en Bondesøn fra et vestslesvigsk Bondehjem. Han havde en god »Lære« som vi siger herude, og saa kom han til Bogen. Niels var fra et dansktalende Hjem og en dansk Egn, Emmerlev ude ved Vesterhavet, men nu maatte han lære og læse det fremmede tyske Sprog. Men han vilde nu være noget større og finere i Verden end simpel Bonde, og saa hængte han i med Tysk og Latin.

Da han havde faaet sin Advokateksamen, blev han Huslærer hos en holstensk Adelsmand med det fine Navn Moltke, og maaske var det ham der stod bagved, at Niels, Bondesønnen fra Emmerlev, allerede 30 Aar gammel fik Udnævnelsen til Professor ved Kiels Universitet. Det tyske Sprog havde aabnet ham Adgangen til Æventyrslottet. Det var dengang i 1814.

Toogtyve Aar senere sad Professor Niels Nicolai Falck som værdig Præsident i den slesvigske Stænderforsamling og ledede Forhandlingen om et Forslag, som et af Medlemmerne, en nordslesvigsk Bonde, havde stillet, at det danske Sprog skulde være Retssprog der, hvor Befolkningen talte dansk. Her gav den højtstegne Professor den Anerkendelse til sin Fødeegns Modersmaal, at det kunde hævde sig mod det fremmede tyske »maaske endnu i Tusind Aar«. Men den 16. November 1942 kunde vi mindes Begivenheden for Hundrede Aar siden i Slesvigs Stændersal, da Niels Nicolai Falck, Bondesønnen fra Emmerlev, forbød sin Landsmand Peter Hjort Lorenzen at tale dansk ved Forhandlingen.

Hvis nogen idag vil søge Stedet, hvor Niels Falcks Fødegaard laa der vesterude, saa er den der ikke mere. Unge Bønderkarle,

rankere og mere danske end paa Niels Falcks Tid, vender Mulden der, hvor han drømte om Lykken ude hos de store; og for de unge, der længes ud til Viden og Lærdom, er det nu vor Moders Sprog — uden Tryk af fremmed Aag, — der aabner Døren til den store vide Verden.

Men paa Niels Falcks Tid var der ogsaa engang en Bondesøn, som ikke stræbte frem ad de samme Veje. Den 18. Maj 1843 stod han som danske Bønders Talsmand ved det første Folkemøde paa Skamlingsbanken og udtalte de Ord, der fandt Genklang ud over Landet: »De, som hidtil har sat deres Stolthed i at følge i Halen paa deres Overmænd, vil vel efterhaanden erkende, at det er hæderligere at gaa i Spidsen for deres Ligemænd, og mindes, at Slesvigernes Vaaben ikke er en Abekat, men en Løve«. Det var den unge Laurids Skau, Sognefogedens Søn fra Sommersted. Siden da har Drøm og Maal for mange, mange og for de gode og bedste blandt dansk Ungdom været at blive blandt de dygtigste og bedste mellem Ligemænd. Dette Maal gjorde ingen rodløs og fremmed i sin Hjemstavn, og det skabte det stærke, levende Bolværk af Ligemænd, der holdt Stand mod mer end halvtreds Aars Brænding mod dansk Sind og Sprog.

Det var dengang, samme Aar den 12. Juni 1843, efter Skamlingsbankemødet, at 25 Gaardmænd mødtes i Haderslev for at danne den første danske Forening i Nordslesvig. Den slesvigske Forening.

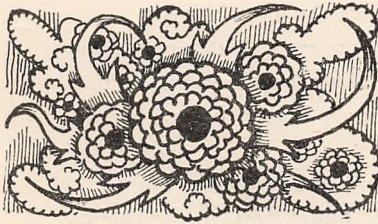
Men Foreningen havde kun 25 Medlemmer, dog var dens Maal intet mindre end Oprettelsen af en dansk Højskole. Et af Foreningens Opraab herom siger: »Tyskerne have nok; de have Universitet, Latinskole, Seminarier; de oprette Realskoler, Bondehøjskoler o. s. v. Vi have til vort store Uheld intet af sligt, og maa enten sende vore Sønner og Døtre, som skulde lære noget mere end deres Katekismus, ad Tyskernes slibrige Skolevej, eller lade dem opvokse i Uvidenhed om det meste af, hvad ethvert Menneske bør ønske at kjende«. Det var et Aar før Rødding Højskole aabnedes.

Idag staar danske Nordslesvigere i en dansk Forening, hvis Opgave er at bevare og videreføre det Arbejde, som den lille trofaste Kreds af danske Bønder begyndte i 1844, men idag er

vi 3000 for hvert enkelt Medlem, hvormed Den selsvigske Forening begyndte, som nu staar i de sønderjydske Danske Samfund. Over 30000 af Nordslesvigs danske Unge har siden 1844 været paa danske Ungdomsskoler. Og de, der skal lære vore Børn og Unge mere end deres Katekismus, kommer ikke længere fra Kiels Universitet, og kommer de fra Tønder Seminarium. saa ved vi, at ingen fremmed Aand har til Huse der mere.

Dette er vort jævne danske Æventyr gennem de Hundrede Aar, der ligger bag os, og idag kan vi som den Gang sige til os selv med samme Beskedenhed og samme Stolthed:

*Vel bliv vi aldrig Herremænd
i Verdens store Rige,
og vi vil gerne gaa i Spænd
med Smaafolk, vore Lige;
men vi vil ikke drikke dus,
med den, som spytter i vort Krus,
og Herrer i vort eget Hus
vi først af alt vil være.*



„Frihed er det bedste Guld – –“

Af Højskoleforstander HANS HAARDER, Rønshoved.

*Frihed er det bedste Guld,
som Sol bestråler over Muld,
lad den dit Smykke være!
Ja, dersom du dig selv har kær,
da hold den mer end Livet værd!
Thi Frihed følger Ære.*

*Frihed er en Borgemur,
hvor Modet støder højt i Lur
mod alle Fjender gramme;
sig du den kækt ved Porten »Stop«!
Kun Fejghed lukker Porten op
og lister bort med Skamme.*

*Frihed er en Stad saa skøn,
hvor Enigheden bor i Løn
og Nabo smukt sig føjer:
hvor saa man skatter egen Arv,
at alle ser paa Næstens Tarv,
og ingen Retten bøjer.*

*Frihed er det gyldne Skjold
mod Avind, List og Overvold,
hvor Retsind fører Sværdet:
bag den kan Fredens Ranker gro,
men hvor den ej kan fæste Bo,
maa Freden fly forførdet.*

*Frihed er som Fugl i Haand
med Moders Røst og Fædres Aand;
hold fast om Fuglens Vinge!
Kun Galgenfugl dig bilder ind,
at, naar den fløj for Vejr og Vind,
kan han igen den bringe.*

*Frihed er en Kongehøg,
der stuk i Sky, naar bort den fløj,
forgæves du den lokker;
din Fred og Glæde følger med,
alt som den flyver langt af Led,
mens Ørnene sig flokker.*

*Frihed er en dejlig Brud,
som vil dig følge ind og ud,
elsk hende højt med Ære!
Naar hende du til Hustru faar,
da ages herligt Læs i Gaard,
thi alt hun vil dig være.*

*Frihed er en sikker Havn,
vend altid kun mod den din Stavn,
da er du frelst af Fare;
for Kongeskib og mindste Baad,
har den mod Storm og Bølge Raad,
den alle vil bevare.*

Biskop Thomas af Strängnäs — Oversat af Frede Bojsen).

At læse dette Digt er som at høre et Orgels dybe, stærke Toner — ikke et Kinoorgels, for der er ikke den mindste Antydning af Gøgl i Klang. nej, et Kirkeorgel, bygget af en gammel Mester og her udfoldende alle Muligheder i et herligt Toneværk . . . Grundtvigskirken i Toner, Skabningens Hyldest til sin Herre . . .

* * *

Der lyder nu og da Paastaande om, at alt dette med Friheden, Kravet derom, Glæden derover etc. blot er Efterklange af fikse Idéer fra den franske Revolution. Man kunde maaske til Nød be-

gejstres derfor i 100 Aar. Nu gaar den ikke længer. Friheden forældes som alt andet.

Det bedste Modbevis mod denne Tankegang leverer Bisp Thomas' Frihedssang. Den lader os ikke i Tvivl om, at Friheden var nøjagtig lige saa aktuel for 500 Aar siden som i Tiden for den franske Revolution. Ligesaa aktuel dengang som nu og som endnu 500 Aar fremover. Til alle Tider vil Friheden være en Nødvendighed for Menneskeliv og Folkeliv.

I Aar er der altsaa gaaet et halvt Aartusind, siden Bisp Thomas døde. I Sverige har man holdt en højtidelig Mindefest i den Anledning. Det vilde man maaske under alle Omstændigheder have gjort. Men Tidens Vilkaar har givet de gyldne Ord en særlig Baggrund. Ikke blot i Sverige. Ogsaa vi Danske har Grund til at mindes 500-Aars Dagen. Her skal vi fortælle lidt om Digtets Tilblivelse, den historiske Situation, hvorudfra det blev til, og dets Digter.

* * *

Biskop Thomas levede paa den Tid, som vi Danske mindes baade med Stolthed og Smerte. Dronning Margrethe havde med genial Udnyttelse af de foreliggende Muligheder faaet samlet de nordiske Lande, »den største nordisk-nationale Bedrift, vi ved at tale om« (Arup). Maalet var at gøre de nordiske Folk til Herre i eget Hus. Forsvarsforbund og fælles Udenrigspolitik var Vejen, og alt saa ud til at skulle lykkes. I 1397 er Søsterdattersønnen Erik blevet taget til Konge over de tre Riger, og i Aarene derefter lykkes det Margrethe ved sin Statsmandskløgt og vindende Personlighed yderligere at fæstne det nordiske Forbund. Men den store Dronning dør allerede i 1412. I Løbet af forbavsende kort Tid sætter Erik hele sin glimrende Arv over Styr. Han har utvivlsomt den bedste Vilje til at gaa i Fostermoderens Spor, men han ejer ikke hendes Evner og er kantet og usmidig i sin Politik. Hans Krige med Holstenerne og Hanseater gør haarde Udskrivninger nødvendige. Tilmed røber han Tendenser til at ville skabe en enevældig Fyrstestat paa Linje med Bestræbelserne andetsteds i Senmiddelalderens Europa. Han ansætter danske og tyske Fogeder i Sverige. Kendt er især den

berygtede Jösse Erichsen i Västerås, der »lod Bønderne hænge op i Røg . . . han spændte Kvinder for Hølæs . . . dem gjordes dermed saa stor Nød, de fødte Børn, som var død«. (Den svenske Rimkrønike). I Strid med Kirkens Krav om Selvstyre vil Erik bestemme over de store Kirkeembeder. Da saa endvidere Hansasaternes Blokade rammer Svenskerne særlig haardt — det kneb saaledes svært at faa en saa nødvendig Vare som Salt — bryder Oprøret ud i lys Lue. Almuen samles om den kække Væbner fra Dalarne, Engelbrekt Engelbrektsson. I Spidsen for en Bondehær paa 40-50 000 Mand kræver han Befolkningens Frihed og Rettigheder respekteret. Kong Erik skal fordrives fra de tre Riger, siden han har mistrogtet sin Kongegerning, og det svenske Folk »have samme Ret som i gamle Dage«.

De svenske Stormænd staar usikre over for denne Folkerejsning, men gør ret hurtigt fælles Sag med den. Engelbrekts Hær erobrer og besætter det ene befæstede Sted efter det andet. Kong Erik maa gaa til Forhandling. Ved to Lejligheder ser det ud til at skulle komme til Forlig. Erik gaar med til at indsætte to svenske Mænd i de høje Embeder som Drot og Marsk. Den sidste Stilling faar Adelsmanden Karl Knutsson Bonde.

Men Befolkningen er ikke tilfreds. Erik synes at følge sin gamle Linie, og Byrderne er stadig trykkende. Paany samler Engelbrekt sin Hær for at frigøre Sverige. Igen erobrer han Fæstning paa Fæstning, men inden Felttoget er afsluttet, bliver han dræbt af den svenske Adelsmand Magnus Bengtsson. Drabet, hvis Motiv iøvrigt er ukendt, peger paa skarpe indre svenske Modsætninger — især mellem Folkebevægelsen og Stormændene. Hvor galt det staar til, kommer der snart yderligere Bevis for. Engelbrekts trofaste Medkæmper og Arvtager Erik Puke bliver af Karl Knutsson grebet, dømt og henrettet til Trods for frit Lejde. Landet kommer i en stadig mere pinlig Situation.

Imidlertid har ogsaa Danmark afsat Kong Erik og i Stedet valgt hans Søstersøn Kristoffer af Bayern til Konge. Men Erik har endnu ikke opgivet Ævred. Han har sat sig fast paa Gotland, og derfra vil han søge at tilbageerobre Sverige. Her er Forholdene stadig forvirrede. Bønderne er i Uro. Der er Spænding mellem dem og

Stormændene og mellem de sidstnævnte indbyrdes. Kong Erik har udnævnt en svensk Adelsmand Niels Stensson til sin Marsk, og denne søger under Dannebrog paany at tvinge Sverige til Lydighed. Samtidig tager Erik Propagandaen i sin Tjeneste. Han udsender et med dygtigt Haandelag affattet Anklageskrift mod den nyvalgte Rigsforstander Karl Knutsson. Sverige er i en truende Situation. Indbyrdes Splid og ydre Magt sætter baade Ære og Frihed paa Spil. Det gælder om at slaa Magnus Stenssons Tropper og modvirke Eriks Propaganda. Men for at dette kan lykkes, maa Folket vide, hvad Ære og Frihed er værd. I denne Situation er det, Bisp Thomas digter sin berømte Frihedssang. Det er et nægtigt Digt paa 35 Vers, formet som en Hyldest til Engelbrekt, der nu er blevet Frihedens Symbol. Digtet begynder med at skildre Eriks Tyranni:

*Utländske rådde i Sverige då.
 Det kunde ej värre i riket stå.
 De styrde land och fäste.
 Svenske män hade sådan nöd,
 de ville då hellre vara död
 än lida längre slika gäster.*

*Israels folk under Farao
 de kunde ej mera lida oro,
 än svenske då försökte.
 Ingen man han vara så klok,
 at skriva det i brev eller bok,
 vad armod dem då tryckte.*

Da opvakte Gud i Engelbrekt en Hjælper for de undertrykte, og efter hans Død fuldførtes hans Gerning af Karl Knutsson. Digtet munder ud i en kraftig Appel til Sveriges Folk om at føre Kampen videre mod Kong Erik; thi

*Frihet är det bästa ting,
 som sökas kan all världen omkring,
 den frihet kan väl bära.
 Vill du vara dig själver huld,
 du älska frihet mer än guld,
 ty frihet följer ära.*

Digtet er knyttet til en bestemt Situation og til bestemte Personer, men naar det ogsaa i Dag har noget at sige os, ja, synes os mere lødigt end nogen Sinde, skyldes det, at Bisp Thomas har formaaret at løfte det ud over sin tidsmæssige Sammenhæng. Derved bliver det den storslaaede Hyldest til selve Frihedens Idé.

*En fågel han värjer sin egen bur,
så göra och alla villena djur.
Nu märk, vad dig bör göra.
Gud haver givit dig sinn och skäl,
værl hellre fri än annans träl,
emedan du kan dig röra.*

*Frihet må väl liknas vid et torn,
där en väktare blåser av sitt horn.
Du tag dig väl till vara.
När du av det tornet går,
och en annan det i händer får,
där fäller du om tårar*

Kampen staar for Sveriges lovbundne Rettigheder, og den Frihed, Bisp Thomas synger om, er da ogsaa den lovbundne Frihed, der beskytter høj og lav.

*En hamn värjer för vind och våg,
frihet beskärmer både hög och låg.
Ty bör man frihet pryda.*

Forstaar du ikke, hvad Frihed er værd, da sætter du dine Medmenneskers Agtelse over Styr, for da ved du ikke, hvad et virkeligt Menneskeliv er.

*— om du kan märka, vad frihet är,
hon är ej god att mista,
— ho som frihet giver upp,
han skulle tagas vid sin tupp
och sättas ibland skalkar.*

* * *

Men nu Mesteren selv, denne Bisp Thomas. hvem var han? Var han en stille Digter og lærd, der holdt sig uden for Tidens Røre, eller havde hans Liv givet ham Oplevelser og Erfaring, som nu udkrystalliseredes i det skønne Digt? Hans Livshistorie giver os Oplysning derom.

I 1405 nævnes han som Kannik i Strängnäs. Siden studerer han i Paris og Leipzig. Det sidste Sted er han i 1415. Det Aar blev Johan Huss brændt for sine kætterske Anskuelse paa Torvet i Prag. Hans Tilhængere viste i Aarene derefter, hvad en Bondehær kunde præstere, naar den var grebet af den »rette« Aand. Iøvrigt havde Huss haft frit Lejde af selveste Kejser Sigismund, hvilket der altsaa intet Hensyn var taget til. Hvilke Indtryk havde alt dette gjort paa den svenske Kirkemand?

I 1417 bliver Thomas Domprovst i Uppsala og i 1430 Biskop og Rigskansler. Han nyder stor Yndest hos Erik af Pommern, der har særdeles god Brug for den i Tidens Lærdom skolede og verdenserfarne Biskop. Kongen anvender ham bl. a. til diplomatiske Forhandlinger med Hanseater og Englændere. Her var nok Brug for baade Menneskekundskab og Veltalenhed, og begge Dele tør vi tro Biskop Thomas i Besiddelse af.

Iøvrigt stod Biskoppen ogsaa i stor Yndest hos den folkekære Dronning Filippa. Han delte Dronningens Interesse for Birgittinerklostret i Vadstena — den svenske Dannelses daværende Højborg — og blev i sine sidste Aar Klosters Skytsherre. Der er ikke Tvivl om, at Thomas besvarede den megen Tillid ved Hove med udpræget Kongetroskab. Underligt at tænke sig, at hans Frihedsdigt netop skulde blive rettet mod Kong Erik.

Skredet begynder i 1432. Erik har udset Thomas til Ærkebisp i Uppsala, men Domkapitlet i Uppsala vil ikke finde sig i de kongelige Indgreb og vælger en anden. I Striden mellem Konge og Kirke tager Thomas Kirkens Parti. Han støtter Domkapitlet og nægter at stille sig til Raadighed for den kongelige Magtvilje. Da Engelbrekt rejser sig i 1434 er Thomas i Damark til Forhandling om udenrigspolitiske Spørgsmaal. I en Skrivelse derfra maner han og Biskoppen af Skara til Vagt mod Oprørsluen, der kaldes »en Ondskabens og Ødelæggelsens Ild«.

Men hjemvendt til Sverige gaar han ind for Engelbrekt og hans Sag og er med til at opsigte Kong Erik Huldskab og Troskab for at »værge vort Riges Land og Ret mod alle uretfærdige Skatter, tung og mangfoldig Uret, som I og flere paa jeres Vegne længe har forvoldt«. Det skete ganske vist, hævdes det, under Tryk fra Engelbrekt og hans Skare, men alligevel er det tydeligt, at Bisp Thomas nu har taget klart Standpunkt paa Almueus og Kirkens Side. At Engelbrekt troede paa ham, viser et Brev fra 1434, hvori han opfordrer den upplandske Almue til at vise Tillid og Lydighed mod »Biskop Thomas og alle de Riddere, som i Uppland bygge og bo«. Kun Biskoppen navngives. Biskop Thomas spiller fra nu af en fremtrædende Rolle i den nationale Rejsning. Vi finder hans Segl under et Brev til den katholske Kirke, hvori den svenske Rejsning forklares som Kampen mod en tyrannisk og løftebrydende Øvrighed. Maalet er Indførelsen af lovlig Orden.

I de følgende Aar støder vi Gang paa Gang paa Biskoppens Navn, naar vigtige Afgørelser skal træffes. Han har ogsaa et vist Medansvar for Løftebruddet over for Bondeføreren Erik Puke — ved denne som ved andre Lejligheder viser han sin større Forstaaelse af Kirkens end af Almuens Krav — vi har Grund til at tro, at Løftebruddet sætter smertelige Spor i hans Sind. Et Genskin deraf mener man at finde i hans andet store Digt om »den svegne Troskab«.

*Det skedde i fjord:
Tro gjorde ett mord,
hon rymde så bort.
Hon sitter och gråter
hon kommer sent åter,
det haver jag sport.*

*Tro kryper i skjul
och varder så ful
som rykande träck.
Otro går in
med sobelskiinn
och penningsäck.*

—Biskop Thomas har haft en bevæget Løbebane. Ude fra set kunde man mene, at han havde svinget mere end godt er. Engelbrekts Medkæmper, men med til at fjerne Erik Puke, Erik's haandgangne Mand, men senere hans farlige Angriber. Og dog er der Linje i Biskoppens Liv. Ogsaa han kunde fejle som menneskeligt er, men hans bevægede Liv lærte ham at skille Skal fra Kærne. Frihedsdigtet skrev han i 1439, faa Aar før sin Død. Det blev hans aandelige Testamente, og det fortæller om en Mand, der til Bunds kender Menneskelivets og Folkelivets Vilkaar. Gods, Ære, Magt, det er altsammen værd at stræbe efter — men alligevel — Frihed er den bedste Ting. I Sammenligning med den bliver alt andet smaalt. og den, der ikke forstaa det, han er en Skalk, en Usselryg.

Endnu en Ting skal fremhæves. Det er forkert at se den svenske Rejsning som rettet mod Unionen eller mod Danmark. Engelbrekt udtalte sig aldrig mod Unionen som saadan, og Bisp Thomas var »klart national Unionsven« (Ahnlund). Men han ønskede en Union af ligestillede Folk, forenede under en fælles Regent, som ubetinget vilde respektere de lovlige Former. Intet Indgreb maatte gøres i de nedarvede Rettigheder. Hvert Folk skulde leve i Friheden under Loven.

Frihedsdigtet fra 1439 var længe glemt. Først i 1818 blev det trykt og i 1832 første Gang citeret i et historisk Værk af Erik Gustav Geijer. I Dag er det en Frihedens Budstikke til de nordiske Folk i en trang Tid. Det minder os om, at Frihed og Ret uløseligt hører sammen, at en Stat først og fremmest er forpligtet til at beskytte Retten. Og den maner hver og en af os til at forstaa denne Sag, saa sandt vi alle har et Medansvar. Forstaa og staa fast — selv om det skal koste Ofre.

*Du våge din hals og så din hand
at frälsa ditt eget fädernesland.
Gud må dig tröst väl sända.*

* * *

Jeg læste Digtet igennem endnu en Gang. Men nu var det ikke Orgeltoner, jeg kom til at tænke paa, nej, det var Stormklokken, der kaldte til Samling — jeg hører endnu Genlyden af den ædle Malm. . .

„Vi har et Haab“.

Asmine Løvrigaard



*Vi har et Haab, der ej er bygt
paa høje Tal og store Løgne;
paa Sandheds Grund den simple, nøgne,
det hviler levende og trygt:
det fødtes under Nederlaget;
det viedes i Vaabenbraget
det næredes af Danmarks Nød.*

*Vi sætter ej vor Tillid til
Kanoner eller Bajonetter,
ej heller, hvad vi selv udretter,
og hvad de store Magter vil;
men ét vi ved, der ej skal kues
om end det haardt og længe trues
og det er Folkets Odelsret.*

*Hvem skifted' Jordens Lande ud?
Har det ej noget at betyde?
Mon Voldsmænd kan ustraffet bryde
de Grænser, der er sat af Gud?
Er Sprogets Klang og Aandens Mærke
ej Grænsepæle vel saa stærke,
som dem af Stene og af Træ?*

*Jovist — vort Haab er fast og trygt:
lad Tider komme, Tider svinde,
vi slippe det ej nogen Sinde
fordi det er paa Sandhed bygt.
Og Haabet er, at Danmarks Lande
til Tungemalets Skel skal stande
som Grænse for et enigt Nord.*

Mads Hansen.

Et nyt Europa.

Af T. H. SVENDSEN.

DET er ganske naturligt, at Tanken om Fremtidens internationale Orden optager begge de kæmpende Magtgrupper meget stærkt. De allierede har tydelig givet Udtryk for deres Fredsmaal i »Atlantehavsdeklarationen« (14. Aug. 1941). — Alle Teorier fra tysk Side om dette Problem kunde man samle under to Etiketter: »Nyordningen« og »Det nye Europa«, som begge i Virkeligheden dækker et og det samme Begreb. Vi hører tit disse Slagord i Radioen, ser dem som fede Overskrifter i Aviserne, og alligevel aner vi maaske kun lidt om, hvilke Perspektiver en saadan Nyordning rummer. Det vil derfor her blive forsøgt at give et lille Rids af »Det nye Europa«, udelukkende paa Grundlag af tyske Udtalelser om Emnet.

Vore Rumbegreber er blevet adskilligt forøget i de sidste Aar; efterhaanden er Ord som »Lebensraum« og »Grossraum« blevet os ganske dagligdags. — Begrebet »Storräum« er Kernen i den europæiske Nyordning. Hvordan det skal forstaas har Dr. Werner Best nøjere uddybet i »Zeitschrift für Politik« (6. Juni 1942). Et Storräum er, siger han, det Rum, som eet bestemt Folk udover sit eget folkelige Omraade sammenfatter til en ny politisk og økonomisk Enhed. I Spidsen for denne Helhed staar »Førerfolket«, som udøver Storrumsforvaltningen og altsaa regerer over »Storrumsfolkene«. Af denne Forvaltning opstiller Dr. Best fire Grader: 1. »Forbundsforvaltningen«, som giver Landet sin egen formelt uafhængige Regering; denne skal dog i alle vigtige Spørgsmaal rette sig efter Førerfolket, og Forvaltningen skal i det hele udføres »efter de af Førerfolket fastlagte Nødvendigheder«.

2. »Tilsynsforvaltningen«, ogsaa her har Landet sin egen Regering, men denne er direkte ansvarlig overfor Førerfolkets Repræsentant.

3. »Regeringsforvaltningen«, som ikke tillader Storrumsfolket at have egen Regering, men dog giver et vist lokalt Selvstyre.

4. »Kolonialforvaltningen«, under hvilken Folket overhovedet ikke kan deltage i Forvaltningen og maa nøjes med at leve sit eget Liv i familiære, nabomæssige og religiøse Sammenslutninger. Befolkningens Handlemaade og fremfor alt det Arbejde, den skal yde i Landets og Storrummets Tjeneste, foreskrives af Kolonialforvaltningen.

Folkeslagenes Placering inden for Storrummet skal ske efter Livets egne Love, siger Dr. Best, men han følger til: »Tilintetgørelse og Fortrængning af en fremmed Nationalitet staar efter de historiske Erfaringer ikke i Modsætning til Livets Love, naar det sker fuldt ud -«. — Denne »folkelige« Storrumsordning mener Doktoren vil blive »den nye Retsform for Samlivet mellem Folkene«. Han indrømmer dog selv, at den tidligere individualistiske Perodes Begreber om »Folkeret« og »Statsret« ingen Anvendelse vil faa, ligesom alle Problemer vedrørende »Suverænitæt« og »Statstilhørsforhold« vil bortfalde!

Nøje sammenfaldende hermed er en Udtalelse af Dr. Josef Goebbels; ifølge »Jyllands-Posten« (9. 3. 1941) betragter han det som en Selvfølge, at det tyske Folk skal have den dominerende Indflydelse, det skal være Kurator for de andre Folk, saa »et Vink fra Berlin vil være tilstrækkeligt til at skabe Orden«. Iøvrigt vil Tyskland *kun* stille Krav til Europa paa erhvervsmæssige, møntmæssige, militær- og udenrigspolitiske Omraader — derudover kan enhver indrette sig, som han har Lyst til! Dog var Propagandaministerens af den Overbevisning, at de nationalsocialistiske Ideer vilde sejre, fordi det er haabløst at gøre Modstand imod dem!

Den 1. 10. 1942 understregede Dr. Josef Goebbels, at der ikke er Tale om Voldshandlinger, naar een Magt tager Ledelsen i Europa, fordi det nye Europa vil blive sine Deltagere til afgjort mere Nytte end Skade. Han mener, at de Folk, der deltager med for-

holdsvis smaa Indrømmelser erhverver en økonomisk, social og samfundsmæssig Sikkerhed!

Den 6. 12. 1942 talte Goebbels i Berlin og betonede, at den Ændring, Tyskland havde i Sinde at indføre i Europa, var organisk og ikke paatvungen; dog indrømmede han, at man intet kunde udrette med Sentimentalitet.

»N. Z.« (8. 1. 1941) renser sin Samvittighed ved følgende Paa-stand: »Det tyske Folks Krav paa at føre Europa er ikke »den Gelüsten eines Tyrannen entsprungen«, dette Krav er tværtimod »naturbedingt«.«

Man forsøger altsaa fra tysk Side at overbevise os om, at der trods alt ikke vil blive Tale om Tvangsindlæggelse under Nyordningen, i Stedet bruger man Udtryk som organisk, naturbetinget, Livsproces o. fl. a. Alt dette kan kun være skøn Teori, i hvert Tilfælde ifølge »Fr. Z.«, der den 18. 1. 1941 skriver: »Kun i Teori vil det være tænkeligt, at Samlingen til den europæiske Enhed skulde kunne opnaas gennem en fredelig Overtalelse og fredelig Tilslutning fra alle deltagende Parters Side. I Realiteten lader den europæiske Enhed sig kun gennemføre saaledes, som det er sket med alle historiske Fremskridt (?): i Forbindelse med Krigen og med Magtens Dæmoni«.

At ikke alle Storrumsfolkene vil blive ligestillede er ganske givet. »N. Z.« skriver saaledes 5. 9. 1941: »- - Krigen har dannet en sund Rangforordning af Folkene efter deres Ydelser« og »Fr. Z.« skriver d. 18. 1. 1941: »I Realiteten følger Europas nye Epoke sig ind under Ledelsens, Rangordningens og Grupperingens Lov«. Nøje i Traad hermed er en Udtalelse af Gesandt Schleier (5. 10. 1942): »Naar efter en tysk Sejr Europas Enighed vil være opnaaet, vil hver Nation maatte aflægge Regnskab for sit Bidrag til Sejren over Bolsjevismen, og af dette Bidrag vil hvert enkelt Lands Stilling i det nyordnede Europa være afhængig«. — Endelig maa jo da ikke glemmes de fire Rangklasser, som Dr. Werner Best har udfundet.

Dr. Karl Megerle skriver i Marts 1940 (i »Fr. Z.«) om de smaa Staters Forhold. Han angriber en overdreven Nationalisme og en usund magtpolitisk Individualisme hos de smaa Folk og opfordrer

dem til loyalt at tage Del i Nyordningen. idet — mener han da — de smaa Staters Verden er brudt sammen ved Tilsidesættelsen af Versaillesstraktaten. — Tyskland vil bringe Europa Fred, Sikkerhed og Beskyttelse, siger Doktoren, og Tyskland er ligesom Italien i Stand til at beskytte og stabilisere Nyordningen af egen Kraft, det vil ikke opfordre nogen til at kæmpe eller ofre sig for dets Formaal. — Hvad Tyskland kan stille til Raadighed af skolede Kræfter, Saglighed, Pligtfølelse, »Sauberkeit der Leistung«, og udpræget Retfærdighedssans vil blive til Fordel for hele Europa.

Tyskland behøver altsaa ikke Hjælp til sin Nyordning af Europa. Dette harmonerer daarligt med en Opsats i »Südost Echo« (Jan. 43); ifølge denne skal de udenlandske Arbejdere i Tyskland ikke hjemsendes ved Krigens Slutning, »tværtimod skal Arbejdskraftens internationale Vandring i Europa fortsætte under den kommende Fred« og Arbejderne skal stadig sendes til det industrielle Kerneomraade, d. v. s. til Tyskland!

Hvordan de *enkelte* Lande vil blive stillet i det nye Europa foreligger der kun lidt om. Dog udtalte Generalguvernør Frank allerede i August 1940, at en *polsk Stat* aldrig mere vilde findes. »Det polske Folk staar som for 700 Aar siden paany under den tyske Nations Protektion. Weichsel er fremdeles Tysklands Strøm!« — November 1941 bedyrede Rigskommisær Seyss Inquart, at Tyskland aldrig mere vilde opgive sin »kammeratlige Beskyttelse« af *Holland*, Tyskland vilde ikke mere lade sig skille fra Vesterhavet. »det tyske Hav«. — Sept. 1941 skriver »E. N.« om *Holland*: »Det hollandske Folks Drøm om ogsaa i det nye Europa i første Række at komme til at sælge Kontinentets Varer, er en tom Illusion—Holland behøver Bønder, ikke Handelsfolk«; Bladet fremhæver den store Betydning, det har for de hollandske Bønder, at Tyskland med Lethed aftager $\frac{3}{4}$ af Hollands Grønsagsproduktion samtidig med, at der bliver rigeligt tilbage til Landets egne Indbyggere. — I denne Forbindelse bør vi erindre os vort Lands geografiske og geopolitiske Lighed med Holland — der aabner sig nanede og uønskede Perspektiver!

Der bestaar ingen Tvivl om, at Nyordningen vil komme til at bygge paa *Underordningsprincippet*, men de tyske Ledere har Trø-

stens Ord paa rede Haand. Rosenberg (Juli 1940): det er forstaaeligt, ja rigtigt, naar en lille Nation ikke vil lade sig styre af en anden, der er lige saa stor. Derimod er vi af den Overbevisning, at en lille Nation intet sætter til af sin Ære, naar den stiller sig under et helt stort Folks og et stort Riges Beskyttelse. Det er ikke et Tegn paa et svagt Sind eller paa en æreløs Holdning at anerkende et Rige som Tyskernes«.

* * *

Hvordan vil nu det danske Folk stille sig til disse Nyordningsplaner? — I hvert Tilfælde er det hævet over enhver Tvivl, at vi herhjemme er Tilhængere af et meget udvidet Samarbejde mellem europæiske som ikke europæiske Stater, men kun hvis det sker under en saadan Form, at *Folkenes Uafhængighed ikke antastes*. Det maa nemlig ikke glemmes, at det danske Folk i alt væsentligt er demokratisk indstillet, og at derfor vor sociale og statslige Grundanskuelse som sine vigtigste Bærere har *Friheden og Ligheden: kan vi ikke føre disse Grundideer med over i det nye Europa, maa vi utvetydigt tage Afstand fra den nye Ordning*. Man maa kunne forstaa, at vi ikke vil give Afkald paa vor tusind Aar gamle Uafhængighed som Rige og end mindre paa den folkelige Selvbestemmelsesret, som vi har tilkæmpet os og nu snart gennem 100 Aar har kunnet nyde godt af — til Fordel for en Ordning, hvis Rækkevidde vi ikke fuldt kender, og hvis Grundprincip paa Forhaand maa fylde os med Skepsis.

Selvtilfredshed er en farlig Egenskab, men det maa dog indrømmes, at vort Folk aldrig tidligere socialt har haft saa gode Kaar som i Grundlovens Tid; derfor ser vi ogsaa med yderste Sindsro paa visse Løfter om den ny Tids Herlighed, idet vi er af den Overbevisning, at vi ikke ad den Vej bliver materielt bedre stillet end før Krigen, tværtimod tales der fra tysk Side om en Udligning af alt for store Forskelle i den europæiske Levestandard, hvilket uden Tvivl vil blive mere til Skade for Danmark end til Gavn. Med Hensyn til vort aandelige, kulturelle Liv maa det betones, at dette kun kan trives i Frihed, ikke under nogen Form for Ensret-

ning. — Ganske vist paastod Goering (5. 10. 1942) at »Demokratierne ved Frihed kun forstaar Tøjlesløshed. Resultatet af dette Frihedsstyre er en uendelig Elendighed«, men vi, der lever i et demokratisk styret Land maa dertil sige, at vi kun kender lidt til den uendelige Elendighed og endnu mindre til Tøjlesløsheden. Opstaar saadanne Problemer løses de i hvert Tilfælde ikke ved at berøve *hele* Folket Friheden. fordi *nogle* har misbrugt den, men kun ved gennem Oplysning at opdrage den enkelte til Erkendelse af Frihedens uendelige Værdi, en Værdi, som det med alle Midler gælder at værne om. *Frihed er ikke Tøjlesløshed, Frihed er Ansvar!* — Friheden skal forsvares. Det kan ske med Sværdet, men der gives endnu bedre Vaaben: Sindets og Livssynets Kamp. En lille Magts Hær kan hurtigt besejres, adskilligt vanskeligere er det at faa Bugt med et Folks Aand. Det har paa forskellige Tidspunkter i Historien de fleste Nationer i Europa givet Beviser paa — ogsaa Tyskland, f. Eks. i Frihedskampen mod Napoleon; jeg tvivler paa, at Rosenberg vilde have berømmet det, om de forskellige smaa tyske Stater dengang havde »stillet sig under et helt stort Folks Beskyttelse«. Med hvilken Ret kræver han saa, at vi skal gøre det nu? Ganske vist mener Dr. Josef Goebbels, at Indrømmelserne til det nye Europa er smaa, men Erhverv, Mønt, Militær og Udenrigspolitik udgør dog en ikke ringe Del af en Stats Livsomraader, især da vor Tids Politikere er Mestre i Fortolkningskunsten. Ved en saadan Ordning vilde ikke alene vort folkelige Liv blive stærkt begrænset, men vort Livsrum udadtil vilde formindskes katastrofalt. Vort Rum er alle Lande og alle Have, vi har altid haft Forbindelser til alle Sider, ogsaa med England og Amerika, derfor vilde vi føle det som et knugende Tryk at blive spærret inde i en europæisk Fastlandsblok.

Danmark ønsker intet hellere end et snævert europæisk Samarbejde, men kun hvis det foregaar efter Princippet Frihed og Lighed, Frihed, fordi *vi betragter det som en æreløs Handling at indordne os under noget som helst Land*, det være sig Rusland, England eller Tyskland og Lighed, fordi vi mener, at et lille Folks kulturelle Indsats kan være ligesaa betydningsfuld som en Stormagts, og fordi vi sætter Aand over Magt. — Det er vor Tro, at »Jærtegn paa Aand

skål blive igen. medens Tiderne skifter med Tiden« — Frihed er for os det bedste Ord. fordi vi ved, hvilke Værdier det rummer. og fordi vi gennem et Mindretal af Folket har erfaret, at

*Slaveri og Trællestad
Lænker, Baand og Plage,
det er Lyd fra Dødens Land,
Mislyd alle Dage,
vækker Frygt og virker Sorg,
prises kun paa Jættens Borg
og hos Dødens Fyrste.*

«N. Z.» : Nordschleswigsche Zeitung.

«Fr. Z.» : Frankfurter Zeitung.

»E. Z.» : Essener Nationalzeitung.



DET, DER SKILLER ET KULTURSAMFUND FRA ET
BARBARSAMFUND. ER AT DET ER ET RETSSAMFUND.

Knud Kristensen.

ENSHEDEN ER UDTRYKSLØS, DET ER DEN INDBYRDES
FORSKEL, DER FREMHÆVER DEN LIGHED, DER
SKABER HELHEDENS HARMONI.

FÆLLESSKABET BÆRES AF DEN ENKELTE, OG DET
FÆLLESSKAB, DER UBETYDELIGGØR MENNESKET,
GAAR SIN UNDERGANG I MØDE.

Georg Wulff.

Der lever endnu Ungdom –.

*Hvad Tiden engang skabte
af godt kan aldrig dø,
saalænge unge, varme Hjerter banker.
Hvad Slægterne har saaet
af Sædekorn og Frø
skal engang skyde op som grønne Ranker.
Der lever endnu Ungdom,
der tror og haaber stort.*

*Vi unge, som skal vogte
den Arv, vi fik af jer,
hvis Øjne matnes, og hvis Tinding graaner,
vil saa for nye Slægter
og sanke modne Bær,
mens eders Aftenhimmel stjerneblaaer.
Der lever endnu Ungdom,
der tror og haaber stort.*

*Vel lyder Tidens Tale
i andet Tungemaal
end dengang, da I selv var grønne Grene;
men alle unge Drømme
har samme lange Maal —
skal sig engang i evigt Lys forene.
Der lever endnu Ungdom,
der tror og haaber stort.*

*De gamle Egekroner
maa falme og gaa ud;
men Frø vil spire over Kæmpegrave.
En skønne Dag staar Skoven
igen i Pinseskrud,
der lyder Sang i Livets Rosenhave.
Der lever endnu Ungdom,
der tror og haaber stort.*

*De store, stolte Tanker,
I kæmped' for engang,
vil leve, selv om Verden mod dem buldrer.
En livsberuset Ungdom
vil hilse dem med Sang,
naar jere Ben i mørke Grave smuldrer.
Der lever endnu Ungdom,
der tror og haaber stort.*

*Og selv om Maalet flygter
hver Gang, vi er det nær,
saa sætter vi vor Tro, vort Haab til dette:
De store Tanker glimter
bag Himlens Stjernehær
og der — først — finder Længslerne det rette.
Der lever endnu Ungdom,
der tror og haaber stort.*

Helge Christensen.

Kompendium.

Af *HELGE CHRISTENSEN*.

AARSSKRIFT og Skatteblanket følges i Reglen ad; men medens Skatteblanketten ikke i særlig Grad bereder Seminariets Elever Vanskeligheder, kan en Del Hjælp være nødvendig, om Udfyldningen af Aarskriftet skal lykkes paa en blot nogenlunde tilfredsstillende Maade, og vi bringer derfor Aarskriftets Bidragsydere vor bedste Tak for det Arbejde, de har gjort, for at Aarskriftet ogsaa i Aar kan fremtræde i et efter Forholdene fyldigt Format. Den Udvidelse, vi havde haabet paa, er desværre blevet forpurret p. Gr. a. de stadigt stigende Papirpriser og andre med Udgivelsen forbundne Udgifter. Meget skal naas, før Aarskriftet er vokset til det, der er Elevforeningens Formaal med det, og i første Række maa Forbindelsen med de senere Aars Dimittender opretholdes. Alligevel tror vi, at vi har Lov at paastaa, at Stillingen fra sidste Aar er holdt, og i Haab om, at de øjeblikkelige Vanskeligheder m. H. t. Økonomien maa vise sig at være af forbigaaende Art, anmoder vi gamle og nuværende Elever om fortsat og kraftig Støtte, saa Aarskriftet kan blive — ikke bare et Bindeled mellem Skole og Elever — men ogsaa mellem Grænseland og »gammelt Land«.

Elevforeningens Arbejde har — trods vanskelige klimatiske Forhold i Aarets første Maaneder — været fulgt med Interesse, og Mødetilslutningen har været kraftigere end før. En større Beredvillighed, hvor det gjaldt rent fysiske Præstationer som Opvask, Rydning af Sale o. l., synes at have været til Stede som et fremtrædende Træk i vort lille Samfunds Karakter. Endnu findes Elever, som uden at være Medlemmer af Elevforeningen nyder dens

Goder i Form af Aviser og Service; men forhaabentlig vil den sidste af disse snart finde sin Plads i Elevforeningen. Seminariets Lærere har endnu ikke deltaget i Folkedansen, der afslutter Sammenkomsterne Lørdag Aften; men da en stærk Knaphed paa de for en saadan Deltagelse nødvendige Gymnastiksko p. T. gør sig gældende, maa dette forstaas som et Udtryk for, at Samfundssindet — vort eget private Samfunds — ogsaa har bredt sig til den øverste Klasse. I store Træk er Arbejdet foregaaet efter de traditionelle Linier: Sommerens Idræt, der har vundet stadig større Tilslutning, er blevet afløst af Vinterens Lørdagsaftner og mellemliggende Fester. — I denne Tredeling falder den store Del af Arbejdet paa

L Ø R D A G S A F T N E R N E —,

der tog deres Begyndelse den 17. Januar med et velbesøgt Møde, hvor Helge Christensen, S III a, læste op.

Lørdag den 24. Januar underholdt Magister Rahr for fuldt Hus. Et kraftigt Bifald lønnede den afvekslende Servering af muntert og alvorligt.

Lørdag den 30. Januar: Georg Berggren (42) holdt først et Foredrag om »Naturbeskrivelser hos vore Digtere« og viste derpaa en Serie Farvelsbilleder, som nærede vor Sommer- og Sol-længsel og vidnede om Berggrens Evne til at finde fine Motiver.

Den 7. Februar: »Hvem-ved-hvad?«—Aften. Lærerkollegiet var repræsenteret ved Fru Forstander Bredsdorff, Frøken Juhl og Magister Rahr; men Holdet maatte, da ingen af dets Repræsentanter kunde besvare Spørgsmaalet: »Hvad skete den 29. Februar 1789?«, overlade S IV Sejren.

Den 28. Februar: Generalforsamling, som til Tider var ret bevæget. Thomas Lauridsen, S III a, genvalgte med Akklamation til Formand. Den øvrige Bestyrelse kom til at bestaa af Ingrid Nørgaard og Birte Sand, S IV, Ole Juul-Petersen og Helge Christensen, S III a, Gunnar Oehlschläger, S III b, Oxe Pedersen, S II, Aase Danild, S I, og for Præp er senere iudvalgt Kragelund. Suppleanter: Th. Svendsen, S IV, Erik Henriksen og Magdalene Bossen, S III a, Thomas Nørlund, S III b, Braae-Hansen, S II og Paul Møller, S I. Sportsudvalg: Gudrun Helbo og Bjerrum, S IV, Poul

Therchildsen, Erik Henriksen og Jacob Lassen (Formand), S III a, Svend Christensen, Vagn Rasmussen og Christa Jacobsen, S III b. Revisorer: Bjerrum, S IV og Poul Larsen, S II. — Stiftredaktør: Bang-Mikkelsen, S IV. — Under »Eventuelt« omtales Landsraadet, som Elevforeningen senere har tiltraadt og i hvis Styrelse, Elevforeningens Formand er indvalgt som Næstformand.

Den 4. Marts: Rektor Envall, Falun, der var udvekslet med Magister Rahr taler om »Danmark og Dalarna« og viser Lysbilleder fra denne Sveriges mest sammensatte Egn. Aftenen sluttede i Læsesalen, hvor Bordene var pyntede med de svenske Farver. Sære Tanker greb os, da vi takkede Rektor Envall for Smil og Patos, der blev haaret mod os gennem hans kraftige, klingende Sprog, og bad ham tage en Hilsen med til det frie Sverige.

Lørdag den 14. Marts: Seminarielærer Frede Hansen holdt et udmærket Foredrag om Harald Kidde og gav gennem en god Oplæsning Eksempler paa hans Digtning.

Lørdag den 21. Marts satte Bogauktionen, der trods Rationering og Vareknaphed tegner til at give et pænt Overskud, naar Regningerne engang bliver betalt, Punktum for Vinterens Arbejde.

Fredag den 2. Oktober genoptoges Lørdagsaftnerne med et Foredrag af Forstander Bredsdorff, som i et klart og klangfuldt Sprog talte om og viste Lysbilleder fra Frihedens Højborg — Svejts. Kærligheden til og Ærbødigheden for det svejtsiske Land og Folk, som gik gennem Foredraget, kom i endnu stærkere Grad til Orde, da Fru Forstander Bredsdorff foredrog Sange og Viser i de forskellige Afskygninger af sit Hjemlands Sprog.

Lørdag den 10. Oktober: Foredrag om Johannes Jørgensen og Oplæsning af hans Værker ved Pastor Ballin, Eshjerg. En Aften, der gav os alle Lyst til at stifte nærmere Bekendtskab med Johannes Jørgensens Produktion.

Den 31. Oktober: Weyse-Aften. Magister Rahr talte om Weyse, hvis Værker Fru Nissen og Hr. Graugaard i den følgende Time tolkede gennem Sang og Musik.

Fredag den 13. November: I Haab om et Gensyn møder vi op paa Tønder Banegaard og tager Afsked med den danske Garnison, der er draget i Kantonnement ved Assens.

Den 14. November: Hr. Glenstrup fremviser en Film om Sveriges Natur og Erhverv fra det frodige Skaane over Värmlands Industricentre til Bræernes og de store Skoves Land længst mod Nord.

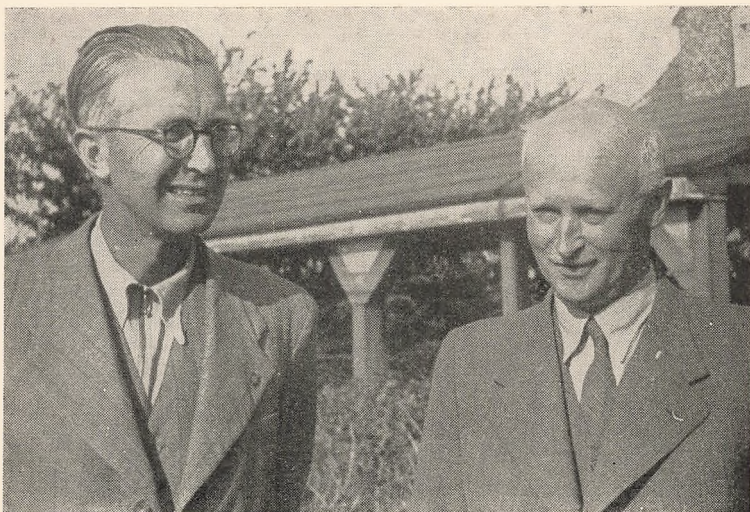
Lørdag 28. November læste Hr. Helkiær paa sin fornøjelige Maade et Par morsomme Fortællinger af Otto Rung, supplerede dem med Børnehistorier og sluttede af med Digte af Sørensen-Fugholm.

Den 5. December: Julestemning ved Otterstrøm. Tiden var vel næppe til det endnu; men det viste sig, at ogsaa den maatte høje sig for Otterstrøms elskeligt-lune Maade at fortælle »Fyrtøjet« paa.

Lørdag den 12. December: Aarets sidste Lørdagsaften var en Amatøraften, der overgik alles Forventninger. Else Lorenzen og Bente Granzow, S III a, indledte i Musiksalen med to Duetter; en nydelig og sart Begyndelse, som sammen med Slutnummeret: Mozarts »Eine kleine Nacht-Musik«, der blev spillet saa glimrende af Kragelund (Dirigent), Mark og Sinning, S IV, Skovdal og la Cour, S III b, Else Lorenzen, S III a, Erik Jensen og Isaksen, Præp, at Bifaldet først sluttede, da man havde givet 3. Sats da capo, dannede en værdig Ramme om de mellemliggende Numre: Skovdal-la Cours »Musiktime«, Bang-Mikkelsen som Slangemenneske, Ole Petersen-Nørlund som nygifte, Mark-Skovdals Sonater, Brødrene Boghs Mundharmonikakonzert og Kragelunds Vise-Foredrag. I Biblioteket fortsatte Søren Alkærsig, Præp, Kragelund, Præp, og Gunnar Knudsen, S I, efter Kaffebordet. — Alle disse Aftner er afsluttet med Folkedans under Ledelse af Anni Iversen, S III a, Christa Jacobsen, S III b og Gammelgaard, Præp. Folkedansen har fundet god Tilslutning og været en god Afløser for

SOMMERENS SPORT.

der i Aar bragte en hel Del gode Resultater, som kom klart til Udtryk gennem de traditionelle Stævner med Statsskolen og Haderslev. Det første af disse Stævner afholdtes Lørdag den 5. September og bragte os Sejr paa næsten alle Omraader. Stævnet, der var begunstiget af et særdeles godt Vejr, aabnedes af Forstander



KENDTE SMIL FRA DEN 5. SEPTEMBER.

Bredsdorff, der udtalte Haabet om, at det Samarbejde, det var et Udtryk for, maatte kunne fortsættes ogsaa i kommende Tider. Derpaa gik man straks over til de forskellige Øvelser, der bragte følgende Resultater: Atletik blev vundet af Seminariet med $71\frac{1}{2}$ Points mod Statsskolens $41\frac{1}{2}$; Fodbold: 5—3 til Seminariet; Haandbold for Herrer: 7—3 til Seminariet; Haandbold for Damer: 3—1 til Seminariet og Langbold 13—24 til Seminariet. — Den egentlige Styrkeprøve for vore Idrætsmænd kom dog først den 26. September, hvor Kampen mod Haderslev fandt Sted. Denne Kamp var i Aar fra begge Sider imødeset med megen Spænding, og vore Idrætsfolk havde trænet godt og ivrigt. Enkelte havde vel ogsaa det Haab, at det i Aar skulde lykkes for os at sejre over den »gamle Modstander«, og havde en Række Uheld ikke spillet ind, var Resultatet maaske ogsaa blevet Sejr. Nu har vi stadig Lov at haabe. Det var i første Række de kvindlige Idrætsfolk, der bragte gode Overraskelser, og blandt disse især Ellinor Rasmussen, S II, der i 80 m Løb satte Danmarksrekord i Tiden 10 Sek. Da Banen er skraa, staar den officielle Rekord paa 10,4 Sek. dog stadig ved Magt. Dagens samlede Resultat blev, at Haderslev vandt Idræt

for Herrer med 113 Points mod 88. medens vi vandt Idræt for Damer med 46 Points mod 37. I Fodbold var Stillingen 1—1, i Haandbold for Herrer 6—6, for Damer 2—1 og 1—4 til Haderslev og Langbold 28—14. Dagens bedste Resultater paa den fremmede Bane blev:

- 80 m Løb: Ellinor Rasmussen, S II, 10 Sek. (Nr. 1).
- Længdespring: Ellinor Rasmussen, S II, 4,48 m (Nr. 1).
- Højdespring: Grethe Jürgensen, S III b, 1,30 m (Nr. 2).
- Spydkast: Gudrun Helbo, S IV, 26,58 m (Nr. 1).
- 100 m Løb: Vagn Rasmussen, S III b, 11,7 Sek. (Nr. 1).
- 400 m Løb: Vagn Rasmussen, S III b, 55,2 Sek. (Nr. 1).
- Stangspring: Vagn Rasmussen, S III b, 2,90 m (Nr. 2).
- 1500 m Løb: Jørgen Bogh, S IV, 4,39 Min. (Nr. 2).
- Længdespring: Poul Therschildsen, S III a, 5,82 m (Nr. 2).
- Højdespring: Jacob Lassen, S III a, 1,70 m (Nr. 1).
- Kuglestød: Jacob Lassen, S III a, 10,26 m (Nr. 1).
- Spydkast: Jacob Lassen, S III a, 48,45 m (Nr. 1).
- Diskoskast: Gunnar Knudsen, S I, 27,40 m (Nr. 4).

De opnaaede Resultater vidner ikke alene om Flid og Træning, men ogsaa om Emner og Interesse, og disse Ting i Forening har gjort, at Interessen for Sporten er blevet mere almen, saa der bag Eliten staar en Stab, der træner med et Maal for Øje. Et Billede af denne Stabs Størrelse og et Resultat af Sportsudvalgets Arbejde tegner sig gennem det Antal Elever, der har faaet

I D R Æ T S M Æ R K E T 1 9 4 2.

S IV.

Inge Fjelster — Gudrun Helbo — Kjestine Schmidt — Else Svendsen — Sara Villumsen — Schlein Andersen — Niels Hansen Bastian — Hans Bogh — Jørgen Bogh — Povl Buus — Kurt Bowadt — Gerhard Hansen — Erling Hedegaard (42) — Knud Hermansen (42) — Valdemar Jensen — Ib Knudsen (42) — Bang Mikkelsen — Vagn Oudrup.

S III a.

Aase Slotthoe — Hilmar Andersen — Helge Christensen — Erik Henriksen — Fritz-Carl Jacobsen — Krohn Jensen — Bavngaard Jensen — Olav Jessen — Jacob Lassen — Claus Nielsen — Holger Petersen — Poul Therchildsen — Hans Tygesen — Jens Wind.

S III b.

Krista Jacobsen — Grethe Jürgensen — Anna Sørensen — Dorthea Sørensen — Børge Bauning — Chr. Boisen — Svend Christensen — Henry Fredberg — Carl Gjelstrup — Leif Jensen — Holger Lauridsen — Regnar Ommen — Andreas Philipsen — Vagn Rasmussen.

S II.

Elinor Rasmussen — Knud Bjerre — Helge M. Christensen — Poul Hald Larsen — Gunnar Oxe Pedersen — Jacob Schmidt — Børge Tofterup.

S I.

Johs. Holdt — Gunnar Knudsen — Bent Lienggaard — Poul Møller — Rasmus Overgaard — Laust Thiessen.

Den tredje Del af Aarets Arbejde falder paa

FESTERNE.

hvoraf der i Aarts Løb har været afholdt seks. Den første af disse var Fastelavnsfesten, der fandt Sted den 21. Februar i Festsalen og dens nærmeste Omegn, og der var almindelig Enighed om, at bedre Rammer fandtes ikke paa Seminariet. Tøndeslagningen blev hurtigt overstaet, og Oxe Pedersen, S I, kaaredes sammen med Frøken Leth til Aftenens Kongepar. Soldaternes berømte Swing-Kvartet leverede Aftenens Dansemusik, medens Øl- og Kaffebar sørgede for en Forhøjelse af Stemningen. Aftenen sluttede Kl. 1 med Hurra for Musikken og Oprydning for faa og udvalgte.

Lørdag den 7. Marts afholdtes Musikfesten, der bød paa et omfattende og meget afvekslende Program, hvis Udførelse bar Vidnedsbyrd om et dygtigt Arbejde fra Leders og lededes Side.

Hr. Graugaard løftede Dirigentstokken og Orkestret spillede »Suite« af J. H. Schein. En Afdeling Weyse-Melodier blev sunget af Koret, og Jazzoratoriet »De 24 Timer« med Bernhard Christensens Musik og Dr. phil. Sven M. Kristensens Tekst dannede Afslutning paa den vellykkede Koncert.

Lørdag den 22. August: Mimsefest. Halvdelen af Elevforeningens Bestyrelse var i Lejr, da Forberedelserne fandt Sted: men den resterende Halvdel klarede Opgaven paa udmærket Maade. Som Professorer fuugerede i Aar »Studius«, Hilmar Andersen, Magdalene Bossen, S III a, Bille, Vagu Rasmussen og Christa Jacobsen, S III b, medens Fritz-Carl Jacobsen, S III a, Find Skovdal og la Cour, S III b, sammen med Færgemand, S IV, sørgede for god og lodig Musik. Mimserne selv syntes ikke at være imponerede af Situationen, men tog det hele som en god Spøg. Navnlig »Trolldamens Tallerken« og Kapædning af Rugbrød, hvilket sidste havde til Formaal at finde Emner, der egnede sig for Tørkostning, vakte Jubel. Ogsaa i Aar sluttede Festen med den traditionelle Gasværktur, hvori Størstedelen af Festens Deltagere deltog.

Lørdag den 5. September festedes om Aftenen paa Seminariet, hvor Statsskolens Elever var Gæster efter Idrætskampens Afslutning. Færgemands Orkester spillede til Dansen, og desuden kunde man more sig i Skydetelte, i »Bio«. øve sig i Pilekastning o. s. v., og der var virkelig en Del, som fandt det morsomt. Kl. 21 var der fælles Kaffebord, hvor der blev talt af de to Institutioners ledende Personligheder: Rektorer, Forstandere, Formænd o. s. v., og Kl. 23 serveredes Is. En Times Tid efter sluttede Festen med første Vers af »Høje Nord«! Ja, den gjorde saamænd.

Novemberfesten fandt Sted Søndag den 8. i den Maaned, den har Navn efter, og da baade Forstanderen og de for særlig livlig Opførsel bedst kendte Elever ved Festens Slutning udtalte sig samstemmende om dens gode Førløb, maa det vist kunne fastslaaes, at den var en i alle Maader vellykket Fest. Om Eftermiddagen samledes vi i Festsalen, hvor de musiske og oratoriske Præstationer, der ydedes gennem Hr. Graugaards Kor og Orkester og Hr. Brahms Foredrag, lønnedes med kraftigt Bifald. Fra Landsbylærernes Side rettedes en Tak til Seminariet for den Gæstfrihed.

der altid blev lagt for Dagen, og Buus, S IV, takkede paa Elevernes Vegne for Sommeropholdet. Om Aftenen festedes igen, denne Gang satte varme Pølser, Øl og Kartoffelsalat Stemningen i Vejret. Dagen sluttede med »Der er et yndigt Land«.

Aarets sidste Fest — Julefesten — fejredes Mandag den 21. December, hvor vi endnu engang fik Lov at tage Afsked med Seminariet, dets Lærere og vore Kammerater paa en smuk og festlig Maade. Allerede Kl. 19 samledes vi i den nye Gymnastiksal, hvor Olufsens Komædie »Gulddaasen«, der var indøvet under Magister Rahrs Ledelse, opførtes af følgende Elever: Sara Frederiksen, Tove Liengaard, Gunnar Knudsen, S I, Chr. Lund, Ejner Diedrichsen, Jørgen Leth, S II, Hilmar Andersen, Helge Christensen, Poul Therchildsen, S III a, Vagn Rasmussen og Thomas Nørlund, S III b, Bjerrum, S IV, sufflerede, og Hr. Graugaard sørgede med sit Orkester for den musikalske Ledsagelse. Dekorationerne var malet af Oehlenschläger og Boisen, S III b. Efter Forestillingen samledes vi i Festsalen, hvor Lysene straaede fra de smukt pyntede Borde og fra Juletræerne, som ogsaa i Aar heredvilligt var skænket af Claus Eskildsen. Forstander Bredsdorff holdt Juletaalen, som efterfulgtes af Kantaten. Langsomt brændte Lysene ned og Tankerne gled hort i Rummet. For nogle gik de til fjerne Egne, hvor Europas pansrede Ungdom forberedte sig til Jul under Bomberegning. For andre gik de til den danske Landsby og Købstad, hvor Kirkeklokkerne kimedede den store Højtid ind, hvor gamle og unge med Salmehogen under Armen vandrede op ad de grusede Gange, traadte ind under Hvælvingerne og blev varme om Hjertet ved at føle Kraften og Trøsten i det gamle Julebudskab om Fred paa Jorden.

HVIS ÉN SIGER SANDHEDEN,
KAN HAN VÆRE SIKKER PAA FØR ELLER SENERE AT BLIVE
OPDAGET.

Oscar Wilde.



TALERSTOLEN I HØJSKOLENS FOREDRAGSSAL.

Lejrskolen 1942.

AF *HELGE CHRISTENSEN.*

MEDDELELSEN om Oprettelse af Dobbeltklasse ved Statsseminariet i Tønder blev modtaget med Glæde af Præparandklassens Elever en Junidag Anno 1940; men vi har adskillige Gange senere faaet dryppet Malurt i det Glædesbæger, vi dengang tømte, men da vi engang havde tømt Pokalen, maatte vi blive ved — ogsaa da man skænkede i den lidt før Paaske og meddelte, at det store Elevtal antagelig vilde virke hindrende for Lejrskolens Gennemførelse. Vi stak Hænderne i Lommen og gik bandende langs den smilende Aa; men efterhaanden trak Faren dog over, og kort før Sommerferien modtog vi Meddelelse om, at vi fik en 8 Dages Lejrskole paa Rønshoved Højskole. Vel er 8 Dage ikke meget; men det er dog bedre end intet, og nu gjaldt det blot om at faa saa meget som muligt ud af disse 8 Dage.

Det lykkedes. Sjældent eller aldrig har Højskolen modtaget en Ungdomsflok af lignende Støbning og Sammensætning, og Forstanderparret har sikkert mange Gange senere spurgt sig selv eller

hinanden, hvor Danmark i Grunden faar alle sine agtede og ærværdige Lærere fra. Hurtigt naaede de til Klarhed over, at Interesserne var meget forskellige, ja, selv Forstander Haarders Høns og Kaniner fik at føle, at de her stod Ansigt til Ansigt med en Ungdom, som havde en zoologisk Uddannelse bag sig, og Køkkenpigerne maatte indrømme, at de aldrig havde set en saa glubende Appetit som den, disse »rutinerede Pensionatsædere« lagde for Dagen. Kun Opholdets korte Varighed reddede enkelte af dem fra — under en eller anden Form — at falde som Offer for vor kulinariske Interesse. Omegnen fik ogsaa Invasionen at føle. Alleerede første Dags Morgen blev samtlige Byens Handlende bestormet for at aflevere, hvad de eventuelt maatte ligge inde med af Tobak og Negerkys, og hen under Middag blev Baadene beslaglagt og sat ind i Rutefart mellem Højskolen og Okseøerne, der nu havde henligget i idyllisk Fred gennem flere Aarhundreder. Hen paa Aftenen naaede Erobringerne deres Højdepunkt, idet et nærliggende Badehotels Stab af unge Kavallerer med alle Tegn paa Harne maatte se deres Dansearena, hvor saa mange efter deres Maalestok store Bedrifter var udøvet, taget i Besiddelse af en dem ukendt, men ingenlunde urutineret Flok i mærkelige Dragter, en Flok, der optraadte med en Frimodighed og Frejdighed, man ikke før havde set paa disse Kanter. Et udspreedt Rygte om Invasionens korte Varighed tiltalte deres gode, danske Sindelag, saa de forholdt sig passive, saalænge vi var paa Egnen. Selve Skolen mærkede ogsaa, at urolige Gæster havde taget den i Besiddelse, og personlig har jeg aldrig, selv i Ynglingens Forelskelsesaar, oplevet Sommernætter, der var saa korte som Nætterne i Tiden fra den 17. til den 21. August 1942. Fra tidlig Aften til sildig Morgen var der Røre overalt. De Spil med Ringe og Kugler, som Forstander Haarder havde stillet til vor Raadighed, og som vi i Eftermiddagens solfyldte Timer brugte flittigt paa de store Plæner, viste sig at være fortrinlige til Brug indendørs paa et senere Tidspunkt af Døgnet. Virkemaade og Resultat var langt fra ens; men de svarede dog hele Tiden til Hensigten, og det samme gjaldt Skolens kollektive Vækkeur, som den sidste Morgen gav Claus Eskildsen Lejlighed til at fortsætte nogle af ham under et Luft-

angreb paa Flensborg paabegyndte »psykologiske Iagttagelser«.

Først og sidst var Lejrskolen dog en Oplevelse, der aabnede Sindene og gjorde dem mere modtagelige for dansk Natur og Historie. Før vi tog af Sted, vidste ingen af os, hvad en Lejrskole var, og da vi kom hjem, forstod vi ikke at forklare, hvad vi vidste, fordi vor Viden var en Oplevelse.

Lejrskolen 1942 tog sin Begyndelse den 16. August, hvor vi samledes paa Rønshoved Højskole. Dagen var stormfuld og regnende, men de følgende Dage bragte til Gengæld Sommerens bedste Sol og Varme og gav os rig Lejlighed til at nyde den smukke Natur omkring Flensborg Fjord, hvor Jorden taler, og Historien synger. Tale og Sang vekslede i Dagenes Løb og blev af Lejrskolens Ledere, Hr. Eskildsen og Hr. Glenstrup, fortolket og udlagt, saa vi oplevede Danmark fra Bræernes Torden til Aprildagens Graavejr. Den Velkomst, der laa i Forstander Haarders Ord og faste Haandtryk, gentog Jorden, vi stod paa, da vi næste Morgen saa tværs over Fjorden til de røde Tage i Flensborg By, som endnu var vaade af Regnen og sendte smaa, muntre Blink over mod os. Spejlblank ligger Fjorden foran os og hvisker til os. Den nævner Dronning Margrethes Navn. Den 28. Oktober 1412 sejlede hendes Skib ind mod Flensborg med den døde Dronning om Bord. Som den første af alle havde hun sammensvejet Nordens Lande til en Enhed, men naaede ikke at faa den søndre Port sat paa Hængsler. Derfor bærer Bølgerne hendes Kongstanke fra Bred til Bred og vugger den sammen med Sørgebudskabet fra det hvide Lyksborg, som skimtes paa Fjordens anden Side. En sludfuld Novembertag i 1863 laa Danmarks Konge Fr. VII bleg og udstridt bag de hvide Mure. Skykolosser jog hen over Himlen og tog Favntag med hinanden. Bølgerne piskedes til Skum. Crescendo var begyndt. Almuen blottede Hovederne og lyttede til Troskabens og Villiens Tale, og denne Almues Udholdenhed toner mod os i Dag, hvor Grænsens Sang slaar os i Møde og gør Krav, Pligt, Ansvar og Retfærdighed til Virkelighed for dansk Ungdom.

De 6 Dage, vi skulde opholde os paa Rønshoved Højskole, deltes saaledes, at vi foretog Ekskursioner de tre Dage og skrev Rappporter de tre Dage.

Første Dag kørte vi fra Rønshoved mod Nord. Omgivet af levende Hegn af Syren og Hassel isprængt Buske af Tjørn og vilde Roser snor Grusvejen sig her op til Krusaa—Sønderborg Landevejen. Kort før dens Udmunding i denne staar paa hver Side af Vejen en Mindesten over to af de faldne fra 9. April: Menig Jørgen Th. Jørgensen og Sergent C. H. Vous.

Her faldt de altsaa. Her skete det. Bag disse Hegn og Diger stod de en smuk Aprilmorgen og stirrede mod Syd. En let Taage laa endnu over Engene paa Vejens anden Side. Stilheden om dem summede. De bare ventede, bankede Hænderne, krøb ned bag Diget, lyttede, spurgte hinanden med Øjnene, saa en Jernkolas rykke frem, standsede den et Øjeblik, oplevede en Drøm blive Virkelighed — og faldt. Her slider det inden i én. De tavse, graa Stenflader anklager en Nation. Her skammer man sig; thi her siges det én, at Livet har sine Realiteter, og til dem hører indtil videre at sætte Livet ind for Retsfærdighed, hvor gerne man end vil leve i blaaøjet Pacifisme.

Turen gaar videre til den smukkeste af de sønderjyske Randmoræner. Stagehøjlinien, hvor store og smaa Bakker veksler med hinanden. Et af Stagehøjliniens mest karakteristiske Partier findes ved Bjergskov, hvor Vejen gaar paa Morænenes Top, saa man paa begge Sider har de flade Hedesletter og bag disse de to andre Stilstandslinier: Kværslinien mod Øst og Kidskelundlinien mod Vest. Bakker og Dale er beplantet med Naaletræer, saa man enkelte Steder tror sig hensat til Harzens Skove. Snart kører man paa Bakketop og stirrer ned i grønne Graner, snart i Lavninger, hvor man forputter sig mellem Stammerne, der rejser sig ranke som Kongelys. Blandt disse Graner fandt man den 9. April Menig Bjarne Paulsen med et Skudskaar i Ryggen. Kun Granerne ved, hvad der er sket, og staar nu og synger deres Sang for den døde, medens Livet paany farer frem langs den Vej, han vilde værne og fik sin Grav ved. — Videre gaar Turen til den sønderjyske Adels Højborg: Søgaard, til Klipleve Kirke med det ejendommelige Spir, og vi naar saa frem til Kidskelundlinien, hvor vi gør Ophold ved en Gletscherport. I en fjern Fortid er Vandet her brudt buldrende frem. De store Moser i Omegnen er et Vidnes-



VED FLENSBORG FJORD.

byrd om. at der senere er kommet Søer og Skove, hvor Stenaldermanden, som melder sig i os selv, har gaaet paa Jagt. Her har han siddet ved et Baal — under en tindrende Stjernehimmel — med Lugten af Dyr og Blod i sit Skæg — og ordnet sine Vaaben. Han var den frie Mand. En Del af hans hemmelige Tilværelse graves i Dag frem paany af hans Efterkommere. Maaske ogsaa hans Frihed og Styrke. Vi fortsætter endnu et Stykke mod Vest og bemærker de store Stendiger, der findes langs Vejen. Benbræk og Klokkeblomster titter frem mellem de enkelte Sten og fortæller et Eventyr om Mænd og Kvinder, der rensede Jorden for Sten og gjorde den frugtbare for kommende Slægter. Stendigerne staar som den ukendte Bondes Monument. Endelig er vi saa naaet frem til Kongevejen.

Jeg højer mig, Vej, og griber en Haandfuld af dit Sand og lader det langsomt-kildrende løbe mellem mine Fingre. Det bekræfter

min Ret til dig. Gennem tusinde Aar var du dansk, og i tusinde Aar skal du være det. Ad dig drog ingen motoriserede Kolonner frem; men en Skare kutteklædte Munke med Fredens og Kærlighedens Traktat i Hjertet vandrede over den brune Lyngflade og traadte den første smalle Sti fra Syd til Nord. Barbenet og svøbt i grove Kapper vandrede Erik Ejegod og Dronning Bodil i Støvet under de evige Stjerner, bøjende Sindet for Sandhedens og Retfærdighedens Krav. Saa var din Lod: at lede den stærke Hersker, der glemte sin Magts Begrænsning, paa Ydmygelsens Vandring ud over dine Grænser. En broget Skare af alskens Folk har gennem Tiderne befaret dig og lyser levende mod os. Her kommer Kræmmeren med sine Kniplinger og Hosebaand, med sine Broderier til unge Adelsfrøkener. Zigeunere spiller og danser. Skurke og Gavtyve, Studeprangere og Adelsmænd i Kongens Ærinde, Studenter og Rigmænd paa Rejse mødes i Kroerne langs din Linie. I majestætisk Stortalen ligger du nu og fortæller Danmarks-historie for den, der giver sig Tid til at dvæle hos dig. Ikke er din Beretning en tør Indprentning, men en levende Tale om, hvad der binder et Folk sammen og giver det Ret til at kalde dig dets. Som Snor i Historiens Perlekæde binder du Begivenhederne sammen fra Bronzealder til Nutid; thi bag Bronzealderens Gravhøje, der ligger som kæmpemæssige Muldvarpeskud langs dine Sider, holdt den danske Hær Rast, da den i 1848 drog mod Syd. og da vi lagde os i den brune Lyng, lovede vi os selv, at vi ikke vilde rive Kæden over, saa Perlerne faldt i uvedkommendes Hænder. — — —

Landskabet stod i Høstens Tegn, da vi om Onsdagen startede for anden Gang. Mere end nogen Sinde saa et Folk hen til Høsten. fordi saa meget afhang af den. Som Villiens og Ansvars Symbol tegnede Bondens Skikkelse sig for os, som han gik der og tog Tegn af Kernernes Haardhed, medens vi for forbi paa Vej mod Egersund, hvorfra vi fortsatte til Broagerland. Efter et Besøg paa Teglværket »Grønland«, hvor vi følger Issøleret fra det graves frem til det staar færdigt til at tages i Brug i Form af Mur- eller Teglsten, køres til den hesteskoformede Illerissø og Broager Kirke. der stammer fra Slutningen af det 12. Aarh. Kirkens to Taarne

strækker sig som Fingre mod Himlen. Paa lang Afstand kan vi se dem sværge deres Troskabsed. Vi fortsætter paa Bunden af den udtappede Illerissø til Slusen ved Dynt, hvor vi stiger op paa Søens Bred. Herfra har vi en herlig Udsigt over hele Landskabet. Erosionsskrænterne gaar stejlt ned, og engang har en vældig Naturkatastrofe her fundet Sted. Vandet er steget og har dannet en lille Rende til den lavereliggende Del. Renden er blevet dybere og dybere. Enorme Vandmasser har tilsidst presset paa og revet Jorden op. I en buldrende Torden er Kaskader af Vand væltet frem, slyngende Grus og Sten hid og did, sydet, skummet, flaaet Landet i Stykker. Vandet har vist sig i sin Vælde for saa atter at falde til Ro i et nyt Leje — spejlblankt, glitrende, medens Græs og Urter tog Erosionsskrænterne og den gamle Søbund i Besiddelse. — Herfra fortsætter vi til Dybbøl, hvis egne Stemning straks melder sig, da vi nærmer os Dybbøl Banke. Stemningen er maaske stærkere i Dag end nogen Sinde, fordi Dybbøl nu let bliver et Symbol paa Folket i dets Helhed. Her kæmpede den af Selvopholdelse og Retfærdsfølelse fødte stejle Trods og den af Vankelmod og Humanitet avlede svage Villie. Her lød Ordene om Ørnen, der aldrig gav Slip paa sit Bytte; men bag den stoute H. P. Hanssens Velkomst til Danmarks Konge en Julidag 1920 lyder ogsaa Sangen fra 1934, da Tusinder af unge satte hinanden Stævne paa Dybbøl. Langs Veje og Diger staar Mindestene — omslynget af Brombær og Snerle. Tværs over Nor og Sund. Land og Vand raaber de til Stenene ved Hokkerup og Bjergskov, at alt ikke glemmes »om hundred' Aar«. Historien har mange Led, som sammenføjes til en Krans af Sorger og Glæder, af Sejre og Nederlag. I Kranzen lever Folket, som bandt den, og hvor det for Alvor har levet, er intet glemt eller dødt. Død er kun den letkøbte Oplevelse. Livet er evigt. Og Livet slaar os i Møde her med sine ubønhørlige Krav. Vor Kamp i Dag føres med andre Vaaben; men Dybbøl bekræfter, at disse Vaaben ikke er mindre gode. Et Folks Villie til at være er ikke afhængig af dets Evne til at dræbe. For sejt Udholdenhed og fast Overbevisning maa selv Kanonerne vige. Masserne kan vel suggereres; men Kampen er tabt, hvis man vil knuse det. Aartusinder har bygget op; thi

derved kommer Massen i Modsætning til sig selv. Dybbøls Tale er ikke blot en Tale om Ofre, men ogsaa Sejre. Først og fremmest om et Folk, der sejrede over sig selv og ad nye Veje gik ind i Kampen for Frihed og Selvstændighed — ikke blot for sig selv, men ogsaa for andre. Nogle vil kalde Folket fejgt og svagt, og helt sige sig fri kan det vel næppe. Af afgørende Betydning er det dog, at det har vist, det havde Mod til at føre sin Tanke igennem, og det har ogsaa Mod til at høre den Modgang, Tanken i Fremtiden vil afføde. Om dette Mod er Fejghed, maa Historien dømme om. —

Besøget slutter ved Krigergravene, hvor der nedlægges Blomster, medens vi synger »Slumre sødt i Slesvigs Jord«, og derpaa fortsættes til Bøffelkobbøl og Graasten Slot, hvor Claus Eskildsen, da vi ikke blev inviteret indenfor, maatte »reproducere« det indre for os. — De længere Ture var nu forbi; vi holdt os de to følgende Dage i Højskolens Nærhed. Under Ledelse af Skovfoged Nielsen, Als, gennemgik vi Hønsnap Skov og lærte næsten alt, hvad en Forstkandidat bruger flere Aar til. Det var ogsaa kun »næsten«, for da Skovfogeden i Slutningen af sin Tale referede til nogle i Begyndelsen fremsatte Bemærkninger, viste det sig, at kun en enkelt, som, fordi han kunde det, ikke skal nævnes, var i Stand til at svare. Claus Eskildsen fik Resten af Eftermiddagen til at gaa paa en fornøjelig Maade gennem Undervisning i Triangulering og Opmaaling, og Dagen efter laante vi hans Tegninger til Rapporten — saa var vi sikre paa, at det kunde ses, vi havde forstaaet det. Endvidere foretog vi Spejdnings under Hr. Eskildsens Ledelse, og de mærkeligste Ting blev opdaget. De fleste af dem var dog uden Betydning, og en hel Del misforstod Opgaven ganske, idet de troede den gik ud paa at udforske det indre af et nærliggende Traktørsted, som dog viste sig at være et nok saa lystigt Tilflugtsrum senere paa Døgnets. Da der herskede nogen Uklarhed m. H. t. Højskolens Beliggenhed (dog var alle enige om, at den var god), blev denne nøjere bestemt af Hr. Glenstrup og Hr. Andresen om Fredagen, saa for Fremtiden hersker der ingen Tvivl desangaaende. Ogsaa Afstanden til de nærliggende Okseøer blev opmaalt, og om Eftermiddagen drog et Hold under Hr. Glen-



FRA HØJSKOLENS HAVE.

strups Ledelse over for nærmere at undersøge deres forskellige Bestanddele, medens Hr. Eskildsen med Resten tog til Rinkenæs Kirke. Glenstrup kastede Stene i Vandet, for at undersøge deres Art, og Eskildsen kaldte Kirken en »Julekortkirke«, saa der var visse Ting, der tydede paa, at man var ved at finde Omgivelserne uinteressante. Næste Morgen stod alt da ogsaa i Opruddets Tegn. Natten havde været temmelig urolig; men Humøret var højt, da vi tog Afsked med Forstander Haarder og hans Hustru, som Aftenen i Forvejen havde indbudt os til en festlig Afslutning i deres hyggelige og smukke Hjem. Der blev raabt »Hurra«, »Tak for denne Gang«, »Paa Gensyn«, der blev viftet med Huer og Tørklæder, og Hjemturen paabegyndtes. Det gjorde Punkteringerne ogsaa. De havde forøvrigt fulgt os paa hele Turen; men i Dag syntes de at være mere end villige til at indtræffe. Det var, som havde Slangerne en Anelse om, at vi skulde køre en Omvej over Krusaa—Frøslev Polde. En stor Flok kom dog lykkeligt igennem denne Vej, og for at de uheldige ikke skulde tage fejl af den

noget nærmere Vej, kørte Claus Eskildsen i Forvejen og opnaaede paa den Maade at opsamle dem, inden Jyudevad, hvor hele Lejrskolen indtog det sidste Maaltid paa Turen. Appetitten var god. Tidlig Morgen var det, da vi startede; men Turen over Frøslev Polde havde været en Oplevelse, saa vi mærkede ikke, Tiden gik. Granerne rejser deres tætte, mørke Kegler, langs begge Sider af Vejen og lader de lange Grene hænge ned som store, grønne Draperier. Ind imellem findes Pletter med blomstrende Lyng — overtrukket med et Net af Spindelvæv, hvori Dugperlerne ligger og fanger Morgensolens Straaler, der dog ustandselig smutter fra dem og hopper videre eller springer flimrende tilbage. Her er det, Glenstrup kaster den videnskabelige Dannelse over Bord og udbrøder: »Se Dem nu om og nyd Skønheden her«. De Ord vil vi glæde os over, saa længe vi kan huske Lejrskolen; thi i dem var ingen Opfordring til at undersøge, opdele, leddele o. s. v. De var et Udtryk for den Helhed, der fyldte os alle. De viste, at selv en Lærer kan være et Menneske, og her ligger maaske en af Lejrskolens største Fordele: den fører Lærere og Elever nærmere til hinanden og baner Vejen for en mere personlig Paavirkning, end det daglige Lektieterperi tillader.

Vel er otte Dage ingen lang Tid, og naar de nedskæres til seks, er det endnu mindre; men da vi stod paa Jejsing Bakkeø og saa ud over Marskens Flade, følte vi os alligevel en stor Oplevelse rigere. De seks Dage havde talt til det i os, som trods Seminariets Aand viste sig at leve endnu. En tør Ager var vædet af en mild Juniregn, og de fattige Spirer rankede sig et Øjeblik, fordi Roden havde Liv. Vi haaber at kunne gøre Oplevelsen om mange Gange, naar vi kommer ud i den Gerning, der bliver vor.

Naar Sværdet er rustent og Plovjernet blankt, naar Fængslerne er tomme og Laderne fulde, naar Tempeltrinene er traadt hule, og der vokser Græs i Domhusets Gaard, naar Lægerne gaar til Fods og Videnskabsmændene føres i Bærestol, da har Landet gode Regenter.

Kinesisk Ordsprog.

I Aarets Løb —.

Een Ting ved vi i Dag: De bolsjevikiske Horder, der ikke formaaede at overvinde de tyske Soldater, vil blive ødelagt af os i den kommende Sommer.

(Hitler; Vendsyssel Tid. 15. 3. 1942).

De samlede russiske Tab i Krigen er næsten 20 Mill. Mand.

(Aalborg Amtstid. 5. 4. 1942).

Det tyske Folk har aldrig oplevet Førerpersonligheden Adolf Hitlers fremragende Storhed og historiske Egenart mere umiddelbart og imponerende end i det sidste Aar i Kampen mod Bolsjevikkerne. —

(Goering; i Berlingske Tid. 20. 4. 1942).

Den borgerlige Epoke med sine falske og løgnagtige Humanitetsbegreber er forbi!

(Goebbels; Aalborg Amtstid. 3. 9. 1942).

Tyskland er i Dag i den heldige Situation, at hele den tyske Værnemagt, uanset paa hvilke Fronter den staar, udelukkende forsynes fra erobrede Omraader, saa Høsten i Tyskland kan komme det tyske Folk til Gode, og der derudover fra de erobrede Lande i stadig større Omfang kan sendes Tilskud til Tyskland.

(Goering; Aalborg Amtstid. 5. 10. 1942).

Naar nogen sulter, er det under ingen Omstændigheder Tyskland(!) —

(Goering; Politiken 5. 10. 1942).

Naar det erobrede er fordøjet, vil Tyskland igen gaa over til Offensiv.

(Goebbels; Sorø Amtstid. 19. 10. 1942).

— i Rusland er det ikke Mennesker, der har rejst sig til Kampen. Derimod er der Tale om dunkle Drifter, som er blevet udrustede og ensrettede af en Haandfuld sataniske Forbrydere. Og noget saadant kan ikke længere kaldes for Krig. Det, der foregaar i Østen, er en Naturkatastrofe, som fuldbyrdes inden for Menneskeheden. (»Sønderjyden«, 31. 10. 1942).

Russerne er uhyre svækkede; de er daarligt udrustede, daarligt uddannede, og Ledelsen fungerer overhovedet ikke.

(Vendsyssel Tid. 15. 12. 1942).

Østfronten er i denne Vinter intet Problem!

(Vendsyssel Tid. 15. 12. 1942).

Fra det høje Nord til den afrikanske Ørken, fra Atlanterhavet til Østens Vidder, fra Ægæerhavet til Stalingrad, klinger en Heltesang, som vil overleve Aartusinder.

(Goering; Politiken 31. 1. 1943).

Den røde Hær har i 20 Krigsmaaneder haft et Tab af 18,2 Mill. Mand.

(Politiken, 24. 2. 1943).

Fjendens Potentiel vil engang være udtømt, vi ved desværre ikke nøjagtigt hvornaar!

(Goebbels; Politiken, 13. 3. 1943).

Th. S.

MANGE MENNESKER SIDDER UFORSKYLDT I FÆNGSEL.
ENDNU FLERE GAAR UFORSKYLDT FRI.

Frejlif Olsen.

STÆRK ER DEN, SOM OVERVINDER ANDRE.

VÆLDIGERE ER DEN, SOM OVERVINDER SIG SELV.

Lao-tse.



Dødsfald.

Lærer A. W. Petersen.

I Marts Maaned modtog vi Meddelelse om, at Krigen havde krævet sit første Offer inden for den Kreds, der stod Seminariet nær. Den danske Sydslesviger, Lærer A. W. Petersen, der blev dimitteret i 1938, var faldet paa Østfronten under trofast Udovelse af sin Pligt over for den Stat, hvis Borger han var. Ved Afslutningsfesten paa Duborgskolen, hvortil Andreas Petersen var knyttet, udtalte Rektor Bernhard Hansen bl. a. følgende, som vi gengiver efter »Flensborg Avis«: »Andreas Petersen hørte til de Elever fra vore første Aargange, der som senere direkte Medarbejder ved vort danske Skolevæsen var kommet os særlig nær. En stille, elskelig Natur, som jeg bedst kan karakterisere gennem hans egne Ord. Han skriver bl. a. i et Brev, at han altid længes tilbage mod Flensborg Fjord mellem Bøgeskovene. »Alle i mit Kompagni ved, at jeg er dansk, og finder, det maa være svært for mig at være tysk Soldat«, hedder det et andet Sted; »men jeg svarer, at jeg gør min Pligt, og jeg venter paa den Dag, da jeg igen skal høre den glade Støj fra Skolegaarden«. I Oktober rejste han til Frankrig. Farvel hedder à dieu — Med Gud —. Og med ham har vi Lov til at tro, at hans Vej nu er gaaet. Vi tænker stille og kærligt paa vor tidligere Elev, vor frejdige Spejderdreng, vor unge og lovende Lærer og Medarbejder, vor faldne Soldat Andreas Petersen«.

Poul Larsens Hustru og lille Pige.

En smuk Juliaften rykkede Krigens Haardhed os endnu nærmere ind paa Livet. Den 11. Juli faldt Bomberne i Tønder og dræbte Seminarielærer Poul Larsens Hustru og lille Pige. Fru Edith Larsens lyse og venlige Smil var kendt og skattet af mange gamle og nuværende Elever og et knugende Vemod bredte sig mellem os ved Meddelelsen om, at vi ikke skulde se det mere. I Tønder Statsskoles Medlemsblad skriver »J. L.«: Edith Larsen var død som ung Moder fra et lykkeligt lille Hjem, der den Aften styrtede i Grus. Edith med sit glade, venlige Smil, hun der under sit Hjerte bar saa meget af Livets Godhed og Lykke. Hun havde et trofast Hjerte — hvor vil hun blive savnet«.

Kommunelærer Arne Riishøj.

Den 2. Februar afgik Kommunelærer Arne Riishøj (30) ved Døden. »Aalborg Stiftstidende« bragte følgende Mindeord: »Riishøj var en ualmindelig retlinet Personlighed, der aldrig gik paa Akkord med, hvad han fandt forkert. Aalborg Skolevæsen har mistet en af sine dygtigste Lærere — en Lærer for hvem Arbejdet ikke var blot et Levelbrød, men et Kald. Det var kun kort Tid, Riishøj fik Lov at virke i den Gerning, han satte saa højt, men alligevel saa længe, at han naaede at hævde sig som en Dygtighed. Kolleger og Elever vil mindes i Taknemmelighed«.

Hans Christian Toft.

Fredag den 12. Marts erfarede vi, at Hans Christian Toft, Præp., var afgaaet ved Døden. En stille og afholdt Kammerat havde forladt os, og hele Seminariet fulgte om Lørdagen hans Kiste til Byens Grænse med Elevforeningens Fane i Spidsen. Selv var han gaaet over den Grænse, der for evig skiller Mennesker fra hinanden.

Lærer Peter Atke.

Faa Dage senere afgik Seminariets Regnskabsfører, Lærer Peter Atke, ved Døden. Om ham skriver »Amicus« følgende i «Vestslesvigs Tidende» for 28. Marts 1942:

*En Mand er død. Han ventede Døden længe —
men ingen saa ham vakle eller vige.
Sin Dont han passed, talte Løn og Penge,
en trofast Haandværksmand i Tallenes Rige.*

*En Arbejdskammerat, en hjælpsom Slider,
med ærligt Haandtryk, ens til alle Sider.
Han ønskede ikke Publikum og Ære:
han vilde ikke synes, men kun være.*

*Af den Slags Mænd har ingen Stad for mange,
hvem ærligt Slid og daglig Pligt har bøjet. —
Tak for din støtte Flid i Tiner lange,
og for det lune, danske Glimt i Øjet!*

Aage Nemming.

Omtrent samtidig døde Aage Nemming (25); hans Klassekammerat. Komunelærer Rasmussen, Glumsø, har sendt os dette Eftermæle: »Dygtig og intelligent var han og havde rige Muligheder som Lærer. Hans Forberedelser blev altid gjort med stor Omhu, og han var ikke saa lidt af en Videnskabsmand. Han var en livlig og god Taler, og naar han tog sig paa at skrive en Saug, da var det altid et fint Stykke Poesi. Vi vil mindes ham som den gode Kammerat, der i Nøjsomhed og Flid kunde være et Forbillede for os andre«.

Grev Aage Moltke.

Tønder Statsseminariums Elever fra de senere Aar vil vistnok alle erindre den høje, statelige Grev Moltke, der sammen med sin Hustru, Lærerinde, Grevinde Helene Moltke, regelmæssigt indfandt sig ved større Sammenkomster og Fester her paa Stedet. Han havde valgt Tønder som Hjemsted for sin virksomme Alderdom, og han følte sig hjemme her i Grænsebyen ved Vidaaen.

Grev Moltke havde været Chef for det vestindiske Gendarmerikorps paa St. Croix og Leder af Fodfolkets Kornetskole paa Kronborg, inden han ved Genforeningen blev udnævnt til Oberst for Grænsegendarmeriet. I 14 Aar havde han sit Hjem i Graasten, indtil han i 1934 tog sin Afsked og flyttede til Tønder. Naar den gamle Officer foretrak at slaa sig ned her, skyldtes det naturligvis hans varme Kærlighed til den sønderjydske Befolkning og hans levende Deltagelse i Grænseegnens Liv. Det Hjem, som han og hans Hustru dannede i Amtsgaarden, blev da ogsaa efterhaanden et Mødested for en voksende Venneskare fra Sønderjylland og fra det øvrige Land; og der er mange, som med Taknemlighed tænker tilbage paa Samtaler med Grev Moltke, ikke mindst under de ændrede Kaar siden 1940. Hans varme Fædrelandskærlighed, hans Retssans, hans store Besindighed og hans faste Kristentro hjalp ham baade til selv at finde og styrke andre i den rette danske Holdning i de Forhold, hvorunder vi indtil videre skulde leve. Derfor vil denne varmhjertede danske Adelsmand ogsaa blive erindret med Ærbødighed her paa Tønder Statsseminarium.

Februar 1943.

MORTEN BREDSDORFF.

Lærerinde Fru Otterstrøm.

Den 24. September afgik Lærerinde Fru Otterstrøm ved Døden. Direkte var hun ikke knyttet til Seminariet; men mange Seminarieelever har gennem Aarene nydt godt af den Gæstfrihed og Venlighed, hun modtog sin Mands Elever med i deres Hjem. Aldrig var de velkomne, og hendes varme, danske Hjerter slog i Takt

med Ungdommens. Altid var hun parat til at hjælpe og hun glædede sig, hvis det lykkedes for hende. I Hjemmet derude ved Kaserne skabte hun den hjertelige Hygge og det gode Forhold mellem Elev og Lærer, der gav Undervisningen større Dybde. Hun forstod at glæde sig med Ungdommen, men havde ogsaa Øje for de smaa Ting, der gjorde Livet stort og skønt. Bag alt mærkede man den varme Menneskelighed, der vil blive mindet med dyb Taknemmelighed.

Siden sidst.

R R Y L L U P :

Frk. Agnete Nielsen (36), Varde, og Hr. Snedkermester V. Pedersen. Varde. Frk. Irma Boisen (37), Esbjerg, og Hr. Ivan Waage-Jensen (38), Kolding. Hr. Chresten Rasch (37), Gaansager, og Frk. Helga Jørgensen, Egersund. Hr. Hans Helbo (38), Skovby, Als, og Frk. Esther Aaby Nielsen. Holbæk. Hr. Jens Lampe (38), Sønderborg, og Frk. Lis Lund, Skagen. Hr. Johs. Fink (39), Tandstet, og Frøken Ingeborg Harsløff, Brønshøj. Hr. Poul Ernst Freytag (40), Aarhus, og Frk. Grethe Nielsen. København. Frk. Inger Novrup (40), Padborg, og Hr. Morten Henriksen (40), Lemvig. Frk. Kirsten Linnet (41). Jejsing, og Hr. Rahbeck Andersen. Mejerholm. Hr. Chr. Pahuus (41), Rejsby, og Frk. Augusta Thomsen. Feldstedskov.

F O R L O V E L S E R :

Seminarielærerinde Frk. Kathrine Juhl og Vikar ved Øvelsesskolen Hr. Knud Sloth. Hr. Knud Pedersen (39), Broager, og Frk. Damtoft. Broager. Frk. Marie Petersen (40), Bolderslev, og Hr. Marius Lønborg (40), Haarby. Hr. Georg Berggreen (42), Antvor-

skov, og Frk. Bente Grauzow, S III a. Hr. Børge Banning, S III b. og Frk. Norma Jensen, Aarhus. Hr. Henry Fredberg, S III b, og Frk. Inger Langer, Langaa. Hr. Christian Lund, S II. og Frk. Lily Nielsen, S I.

Hr. Øvelsesskolelærer Thiim og Hustru har faaet en Datter.

PAA AARSKURSUS PAA STATENS LÆRERHØJSKOLE:

Lærer ved Øvelsesskolen Hr. Amdi Petersen. Christensen, Hakon, Rønne (30). Dähnert, Hugo, Ribe (35). Holting, Inger, København (41). Lundbo, Orla, København (30). Nielsen, Folmer, Skaaphus (24). Rasch, Chresten. Gaansager (37).

SANG- OG GYMNASTIKKURSUS PAA OLLERUP.

Hjort, Johs. (39) — Sang. Jepsen, Anette (37) — Gymnastik. Pedersen. Knud (39) — Sang. Poulsen-Vad (39) — Sang. Præstiiin, Hans (39) — Gymnastik. Rasmussen, Vilb. (42) — Gymnastik.

A N S Æ T T E L S E R :

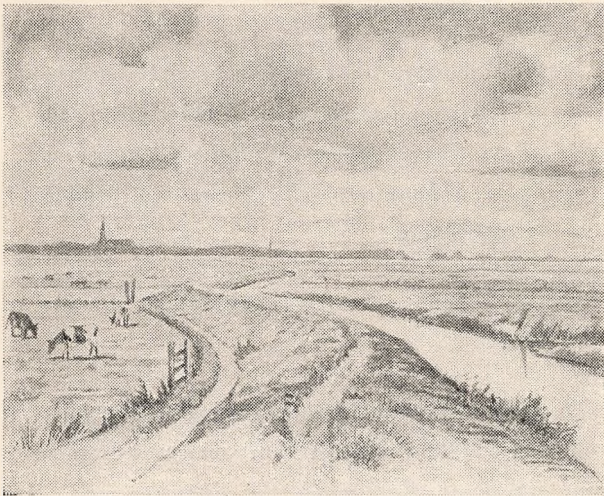
Lærer ved Øvelsesskolen S. C. Brejl er udnævnt til Viceinspektør.

14. Jacobsen, Th. udnævnt til Overlærer ved Tønder tyske Børgerskole..
23. Nordentoft, Inger Merete, Formaud for Københavns Kommune-
læreindeforening, arresteret for »kommunistisk Virksomhed«.
Rossen, Chr. indstillet til Overlærerembedet i Esbjerg.
25. Christiansen, Werner, Jejsing, Medarb. ved »Børnenes Julebog«.
Madsen, Marie, k. t. Lærerinde i Fredrikssund.
26. Jespersen, Dines Skaftø, Medarbejder ved en Række Ugeblade
og Julehefter.
28. Bergmann, Mads, Lærer ved Nordborg Slots Efterskole.
29. Andersen, Karen Tolstrup, fast ansat i Korsør.

30. Lundbo. Orla, Literaturkritiker ved »Mandens Blad«, oversat den norske Roman »Solen gaar aldrig ned«.
Tygesen, Erik, k. t. Førstelærer i Gaarløse.
31. Jørgensen, Else, k. t. Enelærer i Mjøl.
33. Carstensen, Edel, f. Albeck, fast ansat paa Fredriksberg.
Novrup, Leo, udgivet en Børnebog: »Klaus, min tamme Krage«.
Petersen, Alfred, Aspirant i Aabenraa.
35. Borup Th., k. t. Førstelærer i Kirkehørup, Als.
Horst Sophie, fast ansat i Sønderborg.
Madsen, Herluf, fast ansat i Eshjerg.
36. Jensen, Frode Paabøl, k. t. Enelærer i Outrup.
Stæcker, Friderich Wilh., frivillig ved Værnemagten.
37. Beck, Kirsten, Biblioteksassistent i Aarhus.
Johannsen, Hans, ansat ved Petri deutsche Schule i København.
Rigsdagsreferent for det tyske Gesandtskab.
Mikkelsen, Aage, ansat som Timelærer i Horsens.
Nørgaard, Ejvind Olav, k. t. Lærer i Kaas.
38. Bastholm, Jens, k. t. Enelærer i Haraldsted.
Eskildsen, Carsten, Vikar i Frøslev-Padborg Overlærerembede.
Fredriksen, Vagn, Vikar ved Øvelsesskolen i Tønder.
Helbo, Hans, k. t. Førstelærer i Skovby, Als.
Novrup, Folmer, fast ansat i Sønderborg.
39. Dam, Tage, fast Vikar i Hasseriis, Aalborg.
Fink, Johs., fast ansat i Tandstet.
Hansen, Aage, fast ansat i Guderup.
Hansen, Erna, fast ansat i Fynshav.
Hjort, Johs., Højskolelærer i Vinding.
Knudsen Kirstine, fast ansat i Fjelstrup.
Kofod, Per Flemming, Lærer i Statens Ungdomslejr »Klosterheden« ved Struer.
Ovesen, Else, fast ansat i Komdrup.
Ovesen, Helge, ansat ved Statens Ungdomslejr, Almindingen.

- Petersen. Peter. Timelærer i Randers.
 Poulsen, Dorthea, fast Vikar i Aalborg.
 Poulsen-Vad, Lærer ved det kgl. Døvstummeinstitut i Fredericia.
 Præstinn. Hans, fast ansat i Bovrup.
 Sørensen. Harald, Arkivar og Redaktionssekretær ved Folkung-
 Institutet i Graasten.
40. Bogh. Elisabeth, Timelærerinde i Skagen.
 Lønborg, Mar. Petersen, fast ansat i Haarby, Fyn.
 Thomsen, Lorentz, k. t. Enelærer i Randerup.
41. Gammelgaard, Ebba, Timelærerinde i Varde.
 Graversen. Poul. Højskolelærer i Tommerup.
 Hansen. Olaf, Kornetelev i Næstved.
 Holth, Sigvard, Vinterlærer i Tirslund.
 Juul, Jørgen, Garder.
 Jørgensen, Kirsten, Vakancelærerinde i Skudstrup.
 Lorange, Magna, har søgt og faaet sin Afsked i Kindertofte.
 Madsen. Cecilie, paa Husholdningskursus i København.
 Nielsen, Jørgen, Aarsvikar i Terkelsbøl.
 Prinds, H. P. Andersen, fast ansat i Visby.
 Skovenborg, Marinus, Vinterlærer i Tim (østre).
 Thomsen, Karen, Timelærerinde i Frøslev-Padborg.
42. Berggreen, Georg, Højskolelærer i Antvorskov.
 Christiansen, Claudius, ikke dimitteret p. Gr. a. Indkaldelse til
 den tyske Værnemagt; paa Lazaret i Niendorf.
 Granzow. Merete, Timelærerinde i Graasten.
 Grønbjerg, Jørgen, Lærer paa Drengehjemmet »Roskilde Hvile«.
 Hansen, Poul Anker. Efterskolelærer i Bramminge.
 Hedegaard, Erling, paa Hospital i Aarhus, ramt af Børnelam-
 melse.
 Hermansen, Knud. Vikar i Frederikshavn.
 Ingwersen. Peter, Marinesoldat i København.
 Jeppesen, Ejnar, Soldat i Assens.
 Jørgensen, Else, Vikar ved Tarm Gymnasium.
 Kiüllerich, Vinterlærer Vest for Varde.

Knudsen, Ib, Kursus paa Statens Gymnastikinstitut.
Knudsen, Misse, Aarsvikar i Sønderborg.
Larsen, Hakon, Garder.
Lassen, Tage, ansat i Astrup.
Liep, Grethe, Lærerinde ved Vester Aaby Realskole, Fyn.
Nissen, Erika, Aabenraa, søger Højskole til Sommer.
Rasmussen, N. H., ansat ved Hvidbjerg Realskole.
Rasmussen, Vilh., Lærer ved Skanderup Ungdomsskole.
Schultz, Ingvard, Vikar i Balium.
Skriver, Else, paa Ankerhus Husholdningsskole.
Terpager, Holger, Vikar paa Amager.
Thomsen, Hilda, paa Ankerhus Husholdningsskole.
Verner, Else, Vinterlærerinde i Plougstrup.
Vilhelmsen, Herbert, Soldat i Assens.
Wiene, Erik, Kontormand, søger.



1938-Dimittenderne

indbydes venligst til Stævne i Tønder 2. *Pinse-*
dag, den 14. Juni 1943 i Anledning af 5-Aaret
for vor Dimission. Programmet er foreløbig lagt
saaledes:

Kl. 10: Deltagelse i Gudstjenesten i den nyre-
staurerede Kristkirke.

Middag i Kvartererne.

Kl. 14: Seminarielærer Claus Eskildsen byder
Velkommen og viser rundt paa det ud-
videde Seminarium.

Spadseretur i Anlægget og ud ad Som-
merdiget. — Kaffebord. Aftensmad i
Kvartererne.

Kl. 20: Jubilæumsfest sammen med Seminarielæ-
rerne paa det nye »Tønderhus«. Tale
af Claus Eskildsen. Kaffebord. Oplæsning
ved Magister Rahr. Ordet frit. Under-
holdning.

(Forstanderen er desværre forhindret i at være
til Stede).

Personlig Indbydelse med Oplysning om Togtider,
Pris o. l. udsendes senere, men reserver Datoen
og tag event. Ægtefæller eller Kæresten med.

Paa glædeligt Gensyn!

U d v a l g e t.

URE - OPTIK, GULD- OG SØLVVARER

Bedste
Reparationsværksted

i Tønder Amt fra

J. N. Hansen - Torvet - Telf. 232

Prima Kolonialvarer og Delikatesser — Stort Udvalg i Vine

Prøv min ekstrafine Kaffetilsætning

Rud. Th. Kaysen Østergade 33
Telf. Nr. 167

Velassorteret Lager af kosmetiske Artikler.

Byens bedste og største Iskager!

Vaffelbager A. Petersen

Vestergade 17

NB.: Isanretninger leveres efter Ønske.

Tønder Tapet- og Farvehandel

v. A. Krog.

Tønder Væve- og Tilskærerskole

Elever modtages

Statsunderstøttelse kan søges — Vesterg. 6 Tlf. 352

C. TIEDEMANN

Lager: Tønder Øst — Tønder Vest

Telefon 56 - 57

Pensionatet

Østergade 29

C. Feddersen

Sadelmager & Polsterer

Vestergade 66

Husk Restaurant

Tonhalle

H. Troelsen.

Tønder Mejeri

Telefon 186

Seminariets Barber

Barbering . . . Kr. 0,30

Klipning . . . Kr. 1,10

Lørdag og Dagen før

Helligdage . . . Kr. 1,35

J. Hansen, Østergade 55

Chr. Schwennesen

Fotografisk Atelier & Fotohandel

Multifoto

Telefon 336

Vestergade 6

Al Fotografering og alt Amatorarbejde udføres.

I Herre- og Drengestøj
finder De altid de rigtige Ting i

Herre-Huset

Christian Petersen

Tønder

Seminarister!

Aftryk og Forstørrelser
faas bedst i

FOTOHUSET

August Müller

Vestergade

Nic. Andresen

Telefon 172 Tønder Telefon 172

I senkram

Alt i Sportsartikler

Det største Udvalg i

Vine og Spirituoser

hos

C. F. Strøh's Eftfl.

ved A. Nissen

Heinr. Nissen

Bog-, Kunst- og Papirhandel

TØNDER

Indramning af Billeder. - Bogbinderi.

Drik Tygesens Kornkaffe

Den fineste Erstatning for Kaffe.

Alt til Tørkostere.

Stort Lager i fineste danske Vine.

Thomas Tygesen

v/ Seminariet.

Ure, Guldvarer og Optik



Vestergade 31 - Telefon 313

W. Chr. Thimm

Vestergade 10

Billigste Udsalg af

Foto og Lædervarer

Film fremkaldes og kopieres.

Storegades Farvehandel

P. CARSTENS

Telf. 368 - - - Telf. 368

*Farver, Tapeter, Guldlister,
Pensler, Tuber og Farvelader*

Tønder Kiosk

Vestergade 5

Dag- og Ugeblade.

Brevpapir.

Telefon til Afbenyttelse.

Blenners
Dampvaskeri

Østergade 37
Telefon 398

Vi drikker Kaffen hos

„Vor Bager“

Det rigtige Snit!
Den gode Forarbejdning!
Skræddersyede Herreklædninger og
Damekostumer faas bedst og billigst fra
SKOVSKRÆDDERFONETNING
Richtsengade 9-11.
Seminaristhuer. Klædninger presses og
repareres. Husk Eksamensklædningen.

Seminarieelever, køb og lad Deres
FODTØJ

reparere hos

P. NISSEN

Byens største Forretning. Eget Værksted
Vestergade 41 - Telefon 269

GRAND-CAFÉ

Byens hyggeligste og mest moderne
Etablissement.

KONCERT og DANSANT

Billigste Priser. God Betjening.

Anbefaler mine Lokaler til Foreninger,
Møder og Fester.

Meinert Lützen. Richtseng. 27, Tlf. 511.

Ingeborg Jacobsen

TØNDER

Broderi og Tegnestue
Tønder Kniplinger

Køb Deres Brød og Kager

hos
**KLOSTER
BAGEREN**

P. ORBESEN

Manufaktur

Tønder

Telf. 68

Indramning af Billeder

bedst og billigst hos

Glarvester Bohde

Østergade 20.

Tønder.

De bedste Møbler

faas hos

H. OUTZEN

Vestergade 37

Telefon 81

Radio-Laboratoriet

v. M. Lehmann Poulsen

Hurtigst, bedst og billigst

Storegade 7

Telefon 102

Besøg

HOTEL TØNDER

Telefon 130